

РЕЙ БРЕДЪЪРИ

Дългоочакваното продължение на
• ВИНО ОТ ГЛУХАРЧЕТА •

Богам,
Лято

Едно лято, което не иска да свърши...

РЕЙ БРЕДЪРИ СБОГОМ, ЛЯТО

Превод: Владимир Зарков

chitanka.info

През лято, което не иска да свърши, в измамната топлина на ранния октомври в Грийн Таун, Илинойс, започва гражданска война. Прастарият сблъсък — младите срещу старите, борба кой да владее часовника, чието тиктакане тласка напред живота им. Първият изстрел от пистолет с капси, отекнал из града, е смъртоносно точен и поваля на място един стар човек. Това подтиква градския първенец и деспот на училищното настоятелство Калвин С. Куотърмейн да призове своите побелели съратници и да обяви безпощадна война срещу убиеца — тринайсетгодишния Дъглас Споулдинг и неговите още голобради сподвижници. Дъг и съзаклятниците му обаче са твърде достойни противници и не бива да бъдат подценявани. Противопоставят срещу опита и хитроумието на стария Куотърмейн въодушевлението на младостта и безогледната решимост да се вкопчат завинаги в лятото на детството. Но времето ще се окаже крайният победител и ще донесе скъпоценни прозрения на стоящите от двете страни в стълкновението. А животът дебне в засада, за да връхлети Дъг Споулдинг с могъщите си загадки — неустоимия възход на мъжествеността, сладкото поражение от първата целувка...

Един от най-почитаните разказвачи на Америка — Рей Бредбъри, се завръща сред свежата зеленина на може би най-любимата за читателите негова творба, „Вино от глухарчета“. Съзрявало над пет десетилетия, отдавна чаканото продължение „Сбогом, лято“ е истинско съкровище — прекрасно, затрогващо, печално, смешно, тъжно, прочувствено, мъдро и незабравимо...

Рей Бредбъри е сред най-известните писатели на съвремието. Някои от най-популярните му произведения са „451 градуса по Фаренхайт“, „Марсиански хроники“, „Вино от глухарчета“. Писал е за театъра и за киното, негов е сценарият за превърналата се в класика екранизация по „Моби Дик“ на режисьора Джон Хюстън. Номиниран е за наградата „Оскар“. Адаптирал е шейсет и пет от своите разкази за телевизионната поредица „Театърът на Рей Бредбъри“. Има награда „Еми“ за телевизионната си пиеса „Дървото на вси светии“. През 2000 г. Рей Бредбъри е удостоен от Националната фондация за книги с медал за изключителни заслуги към американската книжовност.

*С обич на Джон Хъф,
жив много години след
„Вино от глухарчета“.*

I.
ПОЧТИ КАТО АНТИТЪМ^[1]

1.

Има и такива дни, които сякаш си поемат дъх, задържат го и цялата земя замира в очакване. Някои лета не искат да свършат.

А покрай пътя избуяват цветя и щом ги докоснеш, поръсват облачета от ръждивокафяв пращец. Навсякъде изглежда, че е минал съвсем оветхял пътуващ цирк и с всяко завъртане на колелата е оставял следа от прастаро желязо. Пращецът се е разстлал под дървета, по речни брегове, има го и при релсите, по които някога минаваше локомотив. Тъй изронените цветчета и релсите се преобразяваха заедно в изронения ръб на есента.

— Погледни, Дъг — каза дядото, докато пътуваха от фермата към града. Зад тях в пикапа „Кисъл Кар“ бяха наредени шест големи тикви от бостана. — Виждаш ли тези цветя?

— Да, сър.

— „Сбогом, лято“, Дъг. Така се казват. Усещаш ли във въздуха? Август се е върнал. Сбогом, лято...

— Ама че тъжно име — промълви Дъг.

* * *

Бабата влезе в кухнята и усети вятъра от запад. Замесеното тесто бухваше в купата като кръгла глава — глава на извънземен, надигаща се от реколтата на отминали години. Тя докосна издутината под тензуха. Това беше земята в утрото след идването на Адам. Това беше утрото, след като Ева се събрала с онзи непознат на ложето от цветя.

Бабата погледа през прозореца как слънчевата светлина огрява двора, как изпълва ябълковата градина със злато, и изрече като ехо същите думи:

— Сбогом, лято. Ето ти го и първи октомври. Двайсет и седем градуса. Сезонът просто не иска да си иде. Кучетата се излежават под дърветата. Листата все не пожълтяват. На човек му се приплаква, а пък

се смее. Дъг, я се качи на тавана и пусни лудата си леля стара мома от тайната стаичка.

— *А има ли луда леля стара мома на тавана?* — попита Дъг.

— Няма, но би трябвало да има.

Облаци минаха над моравата. И когато слънцето се показва, в кухнята бабата почти прошепна: „Лято, сбогом“.

На верандата отпред Дъг стоеше до дядо си, надяваше се да прихване малко от неговата зоркост, достигаща отвъд хълмовете, от желанието да заплачеш, от древното веселие. Ароматът на тютюн за лула и лосион след бръснене „Тигър“ май стигаха. В гърдите му се завъртя пумпал — ту светъл, ту тъмен, в един миг побутваше езика му към смях, в друг пълнеше очите му със солена вода.

Плъзна поглед по езерото от трева — глухарчетата вече ги нямаше, по дърветата тук-там се показваше кафяво, а вятърът носеше от далечния изток миризмата на Египет.

— Я да си хапна поничка и да подремна — каза Дъг.

[1] Битката при Антитъм (известна в Южните щати и като битката при Шарпсбърг) на 17 септември 1862 г. е едно от най-крвопролитните сражения по време на Гражданската война в САЩ. — Б.пр. ↑

2.

Завит на леглото в съседната къща с мустаче от пудра захар на горната устна, Дъг се отпусна в съня, който се спотайваше в главата му и полека го обгърна в тъма.

В далечината оркестър свиреше странна бавна мелодия, преливаща от приглушени духови инструменти и отмерено удряни барабани.

Дъг се заслуша.

Струваше му се, че далечният оркестър е излязъл от пещера на слънце. Някъде цял рояк сприхави косове изпърхаха нагоре, за да се превърнат във флейти-пиколо.

— Парад! — прошепна Дъг и скочи от леглото и се отърси от съня и захарта.

Музиката се засилваше, по-бавна и по-звучна, заприлича на огромен буреносен облак, препълнен с мълнии и тъмнеещ над покривите.

Дъглас примига зад прозореца.

Защото на моравата с тромбон в ръце беше Чарли Удман, най-добрият му приятел от училище, Уил Арно, приятелче на Чарли, надигаше тромпет, а градският бръснар господин Уинески бе обвит от цугтромбон като от боа удушвач и... я почакай!

Дъг се обърна и претича през къщата.

Излезе на верандата.

Насред оркестъра стояха дядо му с валдхорна, баба му с дайре, брат му Том с бръмчило.

Всички крещяха, всички се смееха.

— Ей — извика Дъг, — какъв ден е днес?

— Как какъв — провикна се бабата. — *Твоят ден, Дъг!* Довечера ще има фойерверки. Туристическото корабче чака!

— За *пикник* ли?

— По-скоро пътешествие. — Господин Уинески нахлупи сламената си шапка с цвят на зърнени люспици. — Чуй!

Звукът от далечен кораб долетя плачливо откъм брега на езерото.

— Напред!

Баба разтърси дайрето, Том наду бръмчилото и пъстрата тълпа помъкна Дъг по улицата, а цяла сюррия кучета джафкаха по петите им. В центъра на града някой метна накъсан телефонен указател от покрива на хотел „Грийн Таун“. И щом конфетите докоснаха тухлите, парадът изчезна.

Край брега мъгла се стелеше над водата.

Навътре в езерото се чуваше печалният вопъл на сирена за мъгла.

Чисто бял кораб се подаде внушително от мъглата и се отърка в пристана.

Свирката изпищя. Тълпата се струпа и избута Дъглас по подвижното мостче.

— Първо ти, Дъг!

Оркестърът изсипа цял тон медни звуци и десетина фунта гръм на чинели в мелодията на „Той е мил, чудесен човек“, докато го тикаха към палубата, после всички скочиха обратно на пристана.

Бам!

Подвижното мостче падна.

Хората не бяха изоставени на брега. О, не.

Той беше изоставен във водата.

Параходът се отдели с писък от пристана. Оркестърът засвири „«Кълъмбия», океанската перла“.

— Довиждане, Дъг — провикнаха се градските библиотекари.

— Сбогом — шептеше всеки.

Дъглас се озърташе към кошниците с лакомства за пикник, наредени по палубата, и си спомни музея, където веднъж бе видял египетска гробница с играчки и купчинки спаружени плодове около малка ладия, издялана от дърво. Пред очите му сякаш припламна барут.

— Сбогом, Дъг, сбогом...

Жените вдигаха кърпички над главите си, мъжете махаха със сламени шапки.

Скоро корабът се озова сред студената вода и мъглата го обви, а оркестърът избледня.

— Приятно пътуване, момчето ми.

Той вече знаеше, че потърси ли, няма да намери капитан, нито екипаж, но двигателите боботеха под палубата.

Долови изтръпнал, че ако се пресегне надолу да опипа носа на кораба, ще открие името му прясно боядисано — „Сбогом, лято“.

— Дъг... — стигаха до него гласовете. — О, довиждане... о, сбогом...

После пристанът опустя, шествието вече го нямаше, корабът наду сирената за последен път и му разкъса сърцето, то се изля на сълзи през очите му, докато той викаше имената на всички обични хора, останали на брега.

— Бабо, дядо, Том, *помощ!*

Дъг падна от леглото сгорещен, премръзнал и разплакан.

3.

Плачът на Дъг секна.

Той се надигна и отиде пред огледалото, за да види как изглежда тъгата — ето я, оцветила целите му бузи, и когато протегна ръка да докосне другото лице, то беше хладно.

От съседната къща уханието на хляб във фурната насищаше късния следобед. Той изтича през двора към кухнята на баба си и я видя да вади чудните вътрешности на пиле, после поспря до прозореца и зърна Том високо в клоните на любимата му ябълка, сякаш опитваше да се покатери в небето.

Някой стоеше на верандата отпред и пушеше любимата си лула.

— Дядко, ти си тук! Олеле... И къщата е тук. И градът си е тук.

— Като гледам, момко, и ти си тук.

— Да. Ами да!

Дърветата наклониха сенките си към моравата. Някъде последната лятна косачка подстригваше годините и ги трупаше на приятни купчинки.

— Дядко, дали... — Дъглас затвори очи и изрече в мрака: — Дали смъртта е все едно плаваш на кораб, а всички твои хора остават на брега?

Дядо му разчете няколко облака в небето.

— Горедолу това е, Дъг. Защо питаш?

Дъглас се вторачи във висок реещ се облак, който никога досега не бе имал тази форма и никога нямаше да я има отново.

— Кажиго, дядко.

— Какво да кажа? „Сбогом, лято“ ли?

„Не и ако аз мога да спра това!“ — помисли Дъглас.

И в главата му започна бурята.

4.

Чу се могъщ шум на фучащо, плъзгащо се желязо, все едно острието на гилотина разсече небето. Ударът се стовари. Градът потръпна. Но това беше само вятърът от север.

А долу, насред дерето, момчетата се заслушаха в очакване на новия тежък удар на вятъра.

Стояха на брега на потока да пуснат по една вода под хладните слънчеви лъчи, сред тях беше умисленият Дъглас. Всички се усмихваха, докато изписваха имената си по пясъка до потока с изпускащи пара лимонадени струи. „Чарли“ — изписа един. А нататък бяха „Бо“, „Пийт“, „Сам“, „Хенри“, „Ралф“ и „Том“.

Дъг издълба инициалите си със завъртулки, пое си дъх и добави послепис — „Война“.

Том присви очи, загледан в пясъка.

— Какво?!

— Война, тъпчо, то се знае. Война!

— Кои са враговете?

Дъглас Споулдинг погледна над зелените склонове на тяхното голямо потайно дърво.

И тутакси, като задействани от часовников механизъм, в четири вехти, посивели, олющени, големи къщи четирима старци, слепени от изсъхнали листа и пожълтели сухи пръчки, показаха ликовете си на мумии от веранди или в прозорци с форма на ковчег.

— Те — прошепна Дъг. — О, те са! — Извъртя се с крясък: — В атака!

— Кого ще убиваме? — попита Том.

5.

Над зеленото дeре, в суха стая на последния етаж в древна къща, старият Брейлинг се наведе треперещ от прозореца като някакво таванско чудовище. Под него тичаха момчетата.

— Господи! — извика той. — Накарай ги да престанат с този техен проклет *смах*!

Вкопчи се немощно в гърдите си, сякаш беше швейцарски часовникар, стараещ се да поддържа хода на нещо с чудатото самовнушение, което той наричаше молитва.

— Бий, веднага: раз, два!

В нощите, когато се боеше, че сърцето му ще спре, той слагаше тиктакащ метроном до леглото си, та кръвта му да продължи пътуването си към утрото.

Застъргаха стъпки, почукваше бастун по верандата долу. Сигурно идваше старият Калвин С. Куотърмейн, за да обсъдят работата на училищното настоятелство, седнали на олющените плетени столове.

— Куотърмейн!

Калвин С. Куотърмейн седеше като пощуряла механична играчка, възголяма и ръждива, на люлеещия се стол от ратан.

Брейлинг се засмя.

— *Още* се крепя!

— Няма да е вечно — отбеляза Куотърмейн.

— По дяволите — отвърна Брейлинг, — някой ден ще те погребат в консервена кутия от калифорнийски плодове. За Бога, какво ги е прихванало онези идиотчета?

— Тичат като пощурели насам-натам. Чуй ги само!

— *Бум!*

Дъглас претича край верандата.

— Махни се от моравата! — кресна Брейлинг.

Дъг се завъртя и насочи пистолета с капси към него.

— *Бум!*

Пребледнял и ококорен, Брейлинг викна:

— Не ме улучи!

— Бум!

Дъглас се качи със скок по стъпалата на верандата. Зърна две паникьосани луни в очите на Брейлинг.

— Бум! В ръката!

— Че кому е притрябвала *ръка*? — присмя се Брейлинг.

— Бум! В *сърцето* ти!

— Какво?

— В сърцето бум!

— Равномерно. Раз, два! — прошепна си старият човек.

— Бум!

— Раз, два! — извика Брейлинг на ръцете си, вкопчени в ребрата. — Божичко! Метрономът!

— *Какво?!*

— Метрономът!

— Бум! Мъртъв си!

— Раз, два! — задъха се Брейлинг.

И се свлече мъртъв.

Стиснал пистолетчето с капси, Дъглас изтрополи надолу по стъпалата към сухата трева.

6.

Часовете изгаряха в студени зимно бели проблясъци, докато хората нахълтваха в къщата на Брейлинг с напразната надежда, че и той е като Лазар.

Калвин С. Куотърмейн се клатушкаше около верандата като капитан на претърпял крушение кораб.

— По дяволите! *Видях* пистолета на момчето!

— Няма рана от куршум — каза доктор Либър, когото бяха повикали.

— Беше застрелян, да! Убит!

Къщата притихна, когато хората си тръгнаха и отнесоха празната обвивка, която доскоро беше горкият Брейлинг. И Куотърмейн се махна от верандата, устата му пръскаше слюнки.

— Ще намеря убиеца, кълна се в Господ!

Със забързани тласъци на бастуна си той свърна зад ъгъла.

Вик, сътресение!

— Не, за Бога, не!

Размаха ръце и падна.

Жени на люлеещи се столове се приведоха напред да погледнат от близката веранда.

— Това да не е старият Куотърмейн?

— О, не може *и той* да е мъртъв, нали?

Клепачите на Куотърмейн трепнаха.

Някъде далеч съзря велосипед и момче, което се отдалечаваше устремно.

„Убиец — рече си той. — Убиец!“

7.

Когато Дъглас вървеше, умът му препускаше, а когато се затичаше, умът забавяше крачка. Къщите падаха настрани, небето пламтеше.

От ръба на дерето той запрати пистолета с капси далеч над падината. Погреба го лавина. Ехото стихна.

Изведнъж отново почувства нуждата от пистолетчето, за да докосне очертанятията на убийството, все едно би докоснал онзи пощурял старец.

Хвърли се надолу по склона, провираше се между бурените с овлажнели очи, докато не намери оръжието. То миришеше на барут, огън и тъма.

— Бум... — прошепна и се изкатери нагоре, и намери велосипеда си зарязан на улицата срещу мястото, където бе убит старият Брейлинг.

Буташе велосипеда като сляп звяр, накрая се качи върху него и закриволичи из квартала обратно към сцената на ужасна смърт.

Зави зад тълпата и чу „Не!“, велосипедът налетя върху кошмарно плашило и го блъсна на земята, а Дъг натисна педалите с хленч и все се озърташе към следващото убийство, чиято жертва се просна на тротоара.

Някой извика:

— Това да не е старият Куотърмейн?

— Не може да бъде — изпъшка Дъглас.

Брейлинг падна, Куотърмейн падна. Нагоре, надолу, нагоре, надолу — две тънки месарски сатърчета, забити в твърдото дърво на верандата и в тротоара, застинаха, за да не се надигнат никога.

Дъг фучеше на велосипеда си през града. Подире му не се втурваха тълпи.

Изглеждаше, че градът дори не знае как някой е бил гръмнат, а друг — блъснат. Градът си наливаше чай и промърморваше: „Ще ми подадеш ли захарницата?“

Дъг наби спирачки пред верандата на своя дом. Дали майка му чакаше, обляна в сълзи, дали баща му вече размахваше кожения ремък за точене на бръснача?...

Отвори вратата на кухнята.

— Ей, много закъсня. — Майка му го целуна по челото. — Винаги се прибирате, като огладнеете.

— Чудно, ама изобщо не съм гладен.

8.

На вечеря семейството чу камъчета, отскачащи от входната врата.

— Защо — попита майката — момчетата никога не използват звънеца?

— През последните две столетия — отговори бащата — няма регистриран случай някое момче на възраст под петнадесет години да е припарило по-близо от десет стъпки до звънец на входна врата. Приключи ли с яденето, младежо?

— Приключих, сър!

Дъглас връхлетя вратата като бомба, приплъзна пети и отскочи назад тъкмо навреме, за да хване решетката с мрежата против насекоми, преди да се е затръшнала. След миг скочи от верандата, а на моравата беше Чарли Удман и въодушевено и дружески го затупа с юмрук по рамото.

— Дъг! Направил си го! Гръмнал си Брейлинг! Леле!

— Не викай така, Чарли!

— Кога ще гръмнем всички от училищното настоятелство? Да му се не види, заради тях учебната година почна седмица по-рано тоя път! Заслужават да ги гръмнеш. Леле, как го направи, Дъг?

— Казах: „Бум! Мъртъв си!“

— А Куотърмейн?

— Куотърмейн ли?

— Счупил си му крака! Много работа си свършил днес!

— Аз никакъв крак не съм чупил. Колелото...

— Не, *машината*! Чух дъртия Кал да врещи, докато го носеха към дома му. „Адска машина!“ Дъг, що за адска машина е тя?

В някое кътче на съзнанието си Дъг видя велосипеда да подхвърля Куотърмейн нависоко, видя въртящите се колела, докато бягаше, а викът на Куотърмейн сякаш го гонеше по петите.

— Дъг, защо не му строши *и двата* крака с адската си машина?

— Какво?

— Кога ще видим твоя механизъм? Може ли да го нагласиш за Смъртта от хиляда порязвания?

Дъг се взря в лицето на Чарли, за да види не го ли занася, но това лице беше като чист църковен олтар, грейнал в свято сияние.

— Дъг — мърмореше Чарли, — леле-мале...

— Ами да — каза Дъглас, увлечен от сиянието на олтара. — Той срещу мен, аз срещу Куотърмейн и цялото проклето училищно настоятелство, срещу градския съвет — господин Блийк, господин Грей, всичките ония тъпи старци, дето живеят покрай дерето.

— Дъг, може ли да гледам как ще ги изпозастреляш?

— Какво? Ами да. Но трябва да съставим план, да имаме армия.

— Тая вечер ли?

— Утре...

— Не, *тая вечер!* Победа или смърт. Ти ще си командир.

— Генерал!

— Добре де, добре. Аз ще събера другите. За да чуят всичко от устата на главния! Среща при моста над дерето в осем! Майчице!

— Не викай под прозорците на нашите хора — нареди Дъг. — Остави им тайни бележки пред вратите. Това е заповед!

— О, да!

Чарли хукна с вопъл на уста. Дъглас усещаше как сърцето му потъва в свежо, ново лято. Почувства как мощта нараства в главата, ръцете, юмруците. И всичко това само за един ден! От най-обикновения отдавнашен четворкаджия до цял генерал!

Тъй, чии крака трябва да бъдат строшени следващия път? Чий метроном да бъде спрял? Той си пое дъх треперливо.

Всички огненорозови прозорци на отмиращия ден осветяваха този свръхзлодей, който крачеше под блестящите им погледи с малко зъбата усмивка към съдбата си, към срещата в осем часа, към полевия бивак на великата Конфедерация на Грийн Таун и всички, които седяха около огъня и пееха: „Лагеруваме и днес, лагеруваме и днес, лагеруваме във стария бивак...“

„Точно нея ще изпеем — зарече се той. — И то три пъти“.

9.

Дъг и Том разположиха щаба на тавана. Обърната с дъното нагоре щайга стана бюрото на генерала, до което неговият адютант стоеше в очакване на заповеди.

— Том, извади си бележника.

— Извадил съм го.

— А молива „Тикондерога“?

— Готов е.

— Съставих списък на Великата армия на републиката. Запиши това. Имаме Уил, Сам, Чарли, Бо, Пийт, Хенри и Ралф. А, да — и ти, Том.

— Дъг, какво ще правим със списъка?

— Трябва да им измислим задачи. Времето не стига. Още сега трябва да решим колко капитани да има, колко лейтенанти. Генералът е един. Това съм аз.

— Постарай се, Дъг. Намери им работа.

— Първите трима са капитани. Следващите трима — лейтенанти. Останалите са шпиони.

— Шпиони ли?

— Мисля си, че това е най-страхотно. Нашите хора обичат да се провират навсякъде, да наблюдават разни неща, после да се връщат и да ги докладват.

— Брей, искам и аз да съм от тях.

— Я почакай... Ще ги направим *всички* капитани и лейтенанти, нека всеки е доволен, иначе ще загубим войната, преди да е започнала. Някои ще имат още една служба — като шпиони.

— Добре, Дъг, ето ти списъка.

Дъг го прегледа.

— Сега да измислим какъв ще е първият голям удар.

— Накарай шпионите да ти кажат.

— Добре, Том. Но ти си най-важният шпионин. След срещата в дерето довчера... — Том се намръщи и завъртя глава. — Какво има?

— Виж сега, Дъг, дерето си е хубаво, ама знам по-добро място. Гробището. Слънцето ще е залязло. Ще им напомня, че ако не внимават, всички ще попаднем там накрая.

— Добре си го намислил.

— Тъй, ще ида да шпионирам и да събера момчетата. Първо на моста, после в гробището, а?

— Том, ти си голяма работа.

— Винаги съм бил — отвърна Том. — Винаги.

Пъхна молива в джобчето на ризата си, затъкна бележника с никелирана подложка под колана на дочения панталон и отдаде чест на своя командир.

— Свободно!

Том се втурна.

10.

Зеленият простор на гробището бе запълнен с камъни с имена по тях. Не само имената на хора, покрити с пръст и цветя, а и имената на сезоните. Пролетният дъжд бе изписал тук размити, незабележими вести. Лятното слънце бе избелило гранита. Есенният вятър бе смекчил очертанията на буквите. И снегът бе полагал студената си ръка върху зимно белия мрамор. Но каквото имаха да кажат сезоните, сега беше само хладен шепот в трепкащата сянка сред посланията на имената: „Тайсън! Боумън! Стивънс!“

Дъглас прескочи „Тайсън“, мина с пъргави стъпки по „Боумън“ и заобиколи „Стивънс“.

В гробището цареше хлад на стара смърт, на стари камъни, възникнали в далечни италиански планини и докарани с кораби в този зелен тунел под небеса, които са твърде ярки лете и прекалено печални зиме.

Дъглас се зазяпа. Целият терен гъмжеше от древни страхове и обреченост. Великата армия стоеше около него, а той се озърташе дали невидимите ципести криле в шумоленето на въздуха не са се сврели по високите брястове и кленове. Дали момчетата долавяха всичко това? Чуваха ли как есенните кестени тупваха меко като котешки стъпки по благата земя? Но сега всичко бе застинало в синкав здрач, обвинил всеки камък с огледални искрици там, където млади жълти пеперуди бяха сушили крилцата си на слънце, ала вече ги нямаше.

Дъглас поведе своята внезапно настръхнала банда навътре в земята на покоя и ги накара да вържат кърпа на очите му. Останала сама, устата му се усмихваше на себе си.

Зашари с ръце, напипа надгробие, засвири като на арфа и зашепна:

— Джонатан Силкс. 1920-а. Загинал от куршум. — После друг: — Уил Колби. 1921-ва. Грип.

Обърна се слепешком да докосне дълбоко врязани имена със зелен мъх, дъждовни години и стари игри през забравени Задушници,

когато неговите лели оросявали тревата със сълзи, а гласовете им звучали като дървета, брулени от вятър.

Назова хиляда имена, подреди десет хиляди цветя, лопати блеснаха на слънце десет милиона пъти.

— Пневмония, подагра, гастрит, туберкулоза. Всички те са били научени — каза Дъг. — *Научили са ги* как да умират. Доста тъпо е да си лежиш тук и нищо да не правиш, а?

— Ей, Дъг — обади се неспокойно Чарли. — Срегнахме се тук да говорим за твоята армия, не за умирање. От днес до Коледа са цял милиард години. Имам толкова време за запълване, че не остава никакво време да умирам. Събудих се тая сутрин и си рекох: „Чарли, да живееш е върхът. *Продължавай* да живееш!“

— Чарли, те *искат* от тебе да говориш така!

— Да не съм се сбръчкал, да не съм пожълтял като кучешка пикня? На четиринайсет съм, не на петнайсет или на двайсет, нали?

— Всичко ще развалиш!

— Аз просто не се тревожа — грейна Чарли. — Като гледам, всеки умира, но дойде ли моят ред, само ще кажа: „Не, благодаря“. Бо, ти ще умреш ли някой ден? А ти, Пийт?

— Аз ли? Не!

— И аз не!

— Видя ли? — обърна се Чарли към Дъг. — Няма да изпомрем като мушици. Сега ще вземем да си полежим на сянка като хрътки. Давай го по-спокойно, Дъг.

Юмруците на Дъг се свиха в джобовете, стиснаха прах, топчета и парченце тебешир. Всеки миг Чарли щеше да побегне и бандата с него, за да джафкат като кучета и да се въргалият в здрача като под сянката, на асма, без дори да отпъждат мухите, със затворени очи.

Припряно надраска имената им — „Чарли“, „Том“, „Пийт“, „Бо“, „Уил“, „Сам“, „Хенри“ и „Ралф“ — по надгробни камъни, после отскочи, за да ги остави да съзрат себе си в тебеширения прах по мрамора, изветрен от повеея на времето в клонаците.

Момчетата гледаха смълчани дълго, много дълго, очите им шареха към странните тебеширени очертания по студения камък. И накрая едва се чу шепнеща въздишка.

— Няма пък да умра! — извика Уил. — Ще се боря!

— Скелетите не се борят — каза Дъглас.

— Не!

Уил замахна към камъка да изтрие тебешира, в очите му изскочиха сълзи.

Другите момчета стояха вцепенени.

— Да бе — рече Дъглас. — Ще ни научат в училище — ей тук ви е сърцето, онова с инфарктите! Ще ви покажат бацили, дето не можете да ги *видите*! Ще ви научат да скачате от високите етажи, да ръгате хората с нож, да падате и повече да не мърдате.

— Не — задъхано възрази Сам.

Зелената шир на гробището се разлюля под последните пръсти на гаснещата светлина. Мушици пърхаха около тях, ромоленето на поток в гробището обливаше хладните им огрени от луната мисли и тежкото им дишане, докато Дъглас добавяше тихо:

— Ясно си е, че никой от нас не иска да легне тук и никога да не играе на криеница. Е, искате ли го това?

— Стига бе, Дъг, не...

— Значи ще го *спрем*! Ще открием как нашите ни карат да растем, как ни учат да лъжем, да мамим, да крадем. Война? Прекрасно! Убийство? Страхотно! Никога няма да сме по-добре от *сега*! Пораснете ли, ще станете обирджии и ще ви гръмнат или ще ви сполети нещо лошо — те ще ви накарат да носите сако и вратовръзка, ще ви напъхат в Първа национална банка зад месингово гише! Останете си на днешните години. Да растем ли? Ха! Тогава най-много да се ожениш за някоя, дето ти *крещи*! Е, ще отвърнем ли на удара? Ще ме оставите ли да ви кажа как да им избягаме?

— Охо... — промълви Чарли. — О, да!

— Тогава кажете на тялото си: „Кости, нито сантиметър повече!“ Бъдете като статуи! Не забравяйте — Куотърмейн *притежава* това гробище. Той ще изкара пари, ако легнем тук — ти, ти и ти! Но ние ще му дадем да се разбере. И на всички онези старци, които държат града! Скоро е Денят на вси светии и дотогава трябва да им вгорчим живота! Искате ли да бъдете като тях? Знаете ли как са станали такива? Ами и те са били млади някога, но някъде по пътя... олеле майчице... на трийсет, на четирийсет или на петдесет дъвчели тютюн и се препълнили с храчки, те пък се сгъстили и прилепвали, и докато се опомниш, целите били покрити със слюнки, заприличали на... сещате се, виждали сте как гъсениците се превръщат в какавиди... проклетата

им кожа загрубяла и младите хора станали старци, били приклепени вътре в черупките, за Бога! Ето как стигнали до старостта. И какво имате насреща — старци, в които са затворени млади хора. След някоя и друга годинка може кожата им да се пропука и старите да пуснат остарелите млади навън. Ама те вече няма да са млади, ще са като куп пеперуди „мъртвешка глава“, но като си помисля, старците ще държат младите мъже затворени завинаги, хванати в оная лепкава гадост, само ще се надяват някога да се освободят. Лоша работа, а? Много лоша.

— Значи тъй било, Дъг? — промълви Том.

— Брей — изсумтя Пийт. — Ти сигурен ли си, че знаеш какви ги приказваш?

— Пийт ти намеква, че трябва да знаем точно как са нещата — добави Бо.

— Пак ще ви го кажа — заяви Дъг. — А вие си отпуснете ушите. Том, записваш ли?

— Тъх — отвърна Том и моливът му застина над бележника. — Давай.

Стояха в притъмняващите сенки сред миризмата на трева и листа, прецъфтели рози и студен камък, вирваха глави и подсмърчаха, бършеха бузите си с ръкавите на ризите.

— Добре тогава — каза Дъг. — Хайде да повторим. Не стига само да видим тези гробове. Трябва да се промъкваме под отворени прозорци, да подслушваме, да открием какви са им болестите на онези дъртаци. Том, отиваш да вземеш тиквите от килера на баба. Ще си направим състезание кой може да издялка най-страшната тиква. Една да прилича на стария Куотърмейн, друга на Блийк, трета на Грей. Слагаме свещи вътре и ги изкарваме на показ. По-късно тая вечер започваме първата атака с издялканите тикви. Разбрано?

— Бива! — развикаха се всички.

Прескочиха „Уайт“, „Уилямс“ и „Неб“, прехвърлиха се над „Самюълс“ и „Келър“, бутнаха портата с писък на ръждиво желязо и оставиха зад себе си студената земя, изгубената светлина и поточето, вечно струящо под хълма. Рояк сивкави мушици ги последваха до портата, където Том запъна пети в земята и изгледа с укор брат си.

— Дъг, тия тикви... Боже всемогъщи! Ти си се побъркал!

— Какво?!

Дъг спря и се озърна, а другите момчета продължиха тичешком.

— Това не стига. Я виж какво направи. Ти ги притисна твърде силно, уплаши ги. Ако продължаваш с тези приказки, ще останеш без армия. Трябва да направиш такова нещо, че да върнеш всичко на мястото му. Измисли какво да правим, иначе всички ще си отидат вкъщи и ще си стоят там, или ще се тръшнат да спят, та да им мине. Измисли нещо, Дъг. Важно е.

С ръце на кръста Дъг се вторачи в Том.

— Защо взе да ми се струва, че ти си генералът, пък аз съм някакъв новобранец?

— Как тъй?

— Я помисли — аз съм почти на четиринайсет, ти си на дванайсет, а говориш като стогодишен, че и започна да ми нареждаш, да ми казваш какво да правя. Толкова ли сме зле?

— Зле ли? Направо е ужасно. Погледни момчетата, дето ще ти избягат ей сега. По-добре ги догони и измисли нещо оттук до центъра на града. Стегни си армията. Дай ни нещо да вършим освен дялкането на страховити фенери от тикви. Мисли, Дъг, мисли.

— Мисля — каза Дъг, стиснал клепачи.

— Е, размърдай се! Тичай, Дъг. Аз ще ви настигна.

И Дъг се втурна напред.

11.

По пътя към града, на улица близо до училището, беше никелираният внушителен магазин, където всички сладки отрови се криеха в приятни за окото капани.

Дъг спря, вторачи се, изчака Том да го настигне и нададе вопъл:
— Добре, банда, насам. Влизай!

Всички момчета се заковаха на място, защото той изрече името на магазина, а то си беше чиста магия.

Дъг ги подкани с жест, те се събраха и го последваха през входа в пълен ред като добра армия.

Том влезе последен с усмивка към Дъг, сякаш знаеше нещо неизвестно за другите.

Вътре имаше мед в топъл африкански шоколад. Пъхнати и уловени в кехлибареното съкровище лежаха бразилски ядки, бадеми и покрити с глазура топчици от снежнобял кокос. Юнско масло и августовско зърно бяха обгърнати от тъмна захар. Всичко това бе нагънато в увито фолио, а отгоре опаковано в червено-сини хартийки с теглото, съставките и името на производителя. Сладкишите бяха сложени в ярки букети — карамел за слепване на зъбите, бонбончета с женско биле, почернящи сърцето, бутилчици с поболяващ вкус на мента и ягодов сироп, пръчици „Тутси“, които да държиш като пура, ментови „цигарки“ с червени връхчета за мразовито утро, когато дъхът ти сякаш дими.

Скупчени наред магазина, момчетата виждаха хрускави диаманти, приказни напитки за поглъщане. Шишета с цвят на слива потракваха тихо в нилските води на охладителя, чиято вода студенееше тъй, че пареше ръката. А над него по стъкдени рафтове се редяха като спретнати цепеници купчинки курабийки с джинджифил, ореховки, шоколадови сладкиши, вафли с ванилия във формата на лунен сърп и бонбони с мека сърцевина — бяла изненада под черна маска. Всичко направено да покрие езика, да се разстеле по небцето.

Дъг извади няколко монети от джоба си и кимна на момчетата.

Един по един си избираха от сладкото имане, притиснали носове в стъклото, дъхът им замъгляваше кристалния трезор.

Съвсем скоро претичаха през улицата и застанаха над дерето с бутилките и сладкишите.

Щом се събраха, Дъг кимна отново и тръгнаха надолу в дерето. От другата му страна над тях стърчаха къщите на старците и хвърляха тъмни сенки в светлия ден. Дъг заслони очи с длан и зърна още по-нагоре тежката коруба на къщата с духовете.

— Нарочно ви доведох тук — рече той.

Том му намигна и отвори своята бутилка.

— Трябва да се научите на съпротива, за да сте добри бойци — продължи Дъг и изпъна ръката си с бутилката. — А сега изливайте!

— Божичко! — Чарли Удман се плесна по челото. — Дъг, ама това е билкова оранжада!

Дъг обърна бутилката с дъното нагоре. Пенливата струя засъска, за да се влее в бистрия ручей, устремен към езерото. Другите зяпаха, зрелището се отразяваше в ококорените им очи.

— Искате ли потта ви да е от билкова оранжада? — Дъг грабна шишето от ръката на Чарли. — Искате да плюете това, да се отровите завинаги и *никога* да не се оправите? Щом се източите високи, няма как да се смалите, не можете да се боцнете с карфица и да ви излезе въздухът.

Мъчениците мрачно обърнаха шишетата с гърлото надолу.

— Провървя им на рачетата — каза Чарли Удман и запрати бутилката към един камък.

Всички метнаха шишетата като германци след наздравица, стъклото се пръскаше на блестящи късчета.

Разгънаха хартийките на топящия се шоколад, масленките и бадемовите вкусотийки. Зъбите им се разтвориха, устите им се напълниха със слюнка. Но очите им се озъртаха към техния генерал.

— Тържествено се заклевам — от днес никакви сладкиши, никакви лимонади, никакви отрови.

Дъглас остави парчето шоколад да плюсне като труп във водата, сякаш извършваше погребение в морето.

Дори не им позволи да си оближат пръстите.

На излизане от дерето срещнаха момиче с фунийка ванилов сладолед. Момчетата се облешиха, езиците им провиснаха. А тя си

близна от студената бучка. Момчетата замигаха. Тя ближеше фунийката и се усмихваше. По половин дузина лица изби пот. Още едно близване, още едно стрелкане на розовия език, още едно натякване за студен ванилов сладолед и армията щеше да се разбунтува. Дъглас вдиша дълбоко през зъби и кресна:

— Чупката!

Момичето подскочи, обърна се и избяга.

Дъглас изчака споменът за сладоледа да избледнее и каза тихо:

— При баба има леденостудена вода. Ходом марш!

II.
ШАЙЛО И ОТВЪД^[1]

12.

Калвин С. Куотърмейн наподобяваше внушително здание, висок, дългурест и надменен като името си.

Той не се движеше, а шестваше.

Не гледаше, а се вторачваше.

Не говореше, а стреляше с езика си по всяка попаднала в обсега му мишена.

Витийстваше, отсъждаше и не хвалеше, а засипваше с пренебрежение.

В момента беше зает да избута бактерии под микроскопа на своите очила със златни рамки. Тези бактерии бяха момчетата, които заслужаваха да бъдат унищожени. Особено едно от тях.

— Колело, мили Боже, проклето синьо колело! Най-обикновено колело!

Куотърмейн ревеше гръмогласно и подритваше със здравия си крак.

— Копелета! Убиха Брейлинг! Сега са се захванали с мен!

Яка сестра го притисна към кушетката, сякаш беше картонена фигура на индианец от магазин за пури.

— Господи! Ама че проклет глупак... Какви ги дрънкаше Брейлинг за метронома? Божичко!

— Кракът е счупен, по-леко!

— Само колело няма да му стигне! Никаква дяволска машина не може да ме убие!

Сестрата пъкна хапче в устата му.

— Кротко, господин Куотърмейн, кротко.

[1] Битката при Шайло на 6–7 април 1862 г. е едно от решаващите и особено кръвопролитни сражения през Гражданската война. — Б.пр. ↑

13.

Нощ в лимонено киселата къща на Калвин С. Куотърмейн — той е в леглото, захвърлен отдавна, когато младостта му сцели черупката, пропълзя между ребрата и изостави обвивката си, за да се излющи с вятъра.

Куотърмейн завъртя глава и звуците на лятната нощ нахлуха с повей. Заслуша се и пак се вкопчи в омразата.

— Господи, порази с огън тези проклети изчадия!

Облян в студена пот, той мислеше: „Брейлинг се сражаваше храбро, но загуби битката да ги превърне в хора, аз обаче ще ги надвия. Божичко, какво става?“

Вторачи се в тавана, пред очите му мигновено се разгоря барут — целият живот, избухнал в един ден към края на невероятно проточило се лято. Прищявка на климата, на сляпото небе и на изненадващото чудо, че още е жив и диша сред налудничави случки. Божичко! Кой командва този парад и накъде го води? Господи, бъди нащрек! Барабанчиците убиват капитаните.

— Непременно има и други — прошепна той на отворения прозорец. — Все някой е настроен също като мен спрямо тези неверници!

Можеше да долови сенките, потръпващи някъде навън, другите мъже от старо, ръждиво желязо, скрити в своите високи кули, сърбаци рядка кашица и хрускащи бисквити. Щеше да ги призове с викове, треската му щеше да прониже небето като светкавица в жегата.

— Телефонът — ахна Куотърмейн. — Хайде, Калвин, събери ги под знамената!

Шумолене в тъмния двор.

— *Какво?* — прошепна той.

Момчетата се скупчиха в притъмнелия океан от трева долу. Дъг и Чарли, Уил и Том, Бо, Хенри, Сам, Ралф и Пийт примижаваха, вирнали глави към прозореца на спалнята му.

Държаха три прекрасно изрязани и страховити тикви. Носеха ги по тротоара отпред и гласовете им се засилваха сред осветените от

звездите дървета:

— А червеи-те идват тук, а чер-ве-и-те идват тук...

Двете петнисти, сухи като папирус ръце на Куотърмейн се свиха в юмруци и стиснаха телефона.

— Блийк!

— Куотърмейн? За Бога, късно е!

— Млъкни! Чу ли за Брейлинг?

— Знаех си, че някой ден ще го сварят без пясъчния му часовник.

— Сега не е време за вятърничавост!

— Ох, този Брейлинг с дяволските му часовници. Направо го чувах да тиктака в другия край на града. Когато си се запънал на самия ръб на гроба, по-добре просто скачай вътре. Момченце и пистолетче с капси нямат никакво значение в случая. А и какво можеш да направиш? Да забраниш пистолетчетата с капси ли?

— Блийк, *нуждая се* от тебе!

— Всички се нуждаем един от друг.

— Брейлинг беше секретар на училищното настоятелство. Аз съм *председателят*! Проклетият град *гъмжи* от потенциални убийци!

— Драги Куотърмейн — съдържано отвърна Блийк, — напомняш ми за проникателния директор на психиатрията, според когото затворените при него пациенти били луди. Ти тепърва ли откриваш, че момчетата са зверчета?

— Трябва да направим *нещо*!

— *Животът* ще го направи.

— Проклетите глупаци са пред моята къща и вряскат погребална песен!

— А, за червеите ли? Ти какво, светците ли искаш да дойдат? Любимата ми песничка, когато бях момче. Ти не помниш ли какъв си бил на десет години? Обади се на родителите им.

— На онези глупаци? Те само ще им рекат: „Оставете на мира тоя противен старец“.

— Защо да не прокараме закон, който да направи всички седемдесет и девет годишни? — Широката усмивка на Блийк се прехвърли по телефонните кабели. — Имам поне двайсетина племенници и внуци, чиято студена пот замръзва на висулки, щом ги заплаша да живея вечно. Събуди се, Кал. Ние сме малцинство също като тъмнокожите или изчезналите в древността хети. Живеем в

страната на младите. Можем само да чакаме, докато някои от тези садистчета станат на деветнадесет, и да ги пратим да воюват. И какво е престъплението им? Това, че преливат от портокалов сок и пролетен дъжд. Търпение. Някой ден наскоро ще ги видиш да минават покрай тебе със споходени от зимата коси. Отпивай кротко от отмъщението.

— По дяволите! Ще ми помогнеш ли?

— Тоест дали да разчиташ на моя глас в училищното настоятелство ли? Дали ще командвам великата армия от дъртофелници на Куотърмейн? Ще ви се хиля отстрани и от време на време ще подхвърлям гласа си на вас, побеснелите кучета. Да съкратим лятната ваканция, да орежем коледната, да отменим Пролетния празник на хвърчилата — това си намислил, нали?

— Значи съм смахнат, така ли?

— Не, но си позакъснял с ученето. Аз още на петдесет разбрах, че съм влязъл в редиците на армията от нежелани хора. Е, не сме като африканците, Куотърмейн, или като онези езичници китайците, но клеймото на нашата раса са посивелите коси, вените в китките ни са задръстени, а някога потокът бе силен. Мразя онзи тип, чието лице, посърнало и самотно, виждам сутрин в огледалото! А зърна ли прелестна жена... охо! Истинска буря. Но такива пролетни вихрушки в главата не са за мъртви фараони. Е, Кал, можеш да разчиташ на мен, но до определени граници. Лека нощ.

Двата телефона щракнаха.

Куотърмейн се облегна на перваза и надникна от прозореца. В лунната светлина различи тиквите, грейнали с ужасно октомврийско сияние.

„Защо ли си въобразявам, че едната е издялана да прилича на мен, втората е като Блийк, а третата — като Грей? Не, невъзможно. Божичко, къде да намеря метронома на Брейлинг?“

— Махайте се! — кресна той към сенките.

Грабна патериците си, изправи се с мъка, затрополи надолу по стъпалата, завлече се на верандата и някак успя да се добере до тротоара, където доближи потрепващите в редица пламъчета на тиквите за Деня на вси светии.

— Господи — прошепна. — Най-грозните тикви, които съм виждал! Тъй значи...

Замахна с патерицата и цапардоса едно оранжево страшилище, после друго, след това последното и така, докато пламъчетата в тях не угаснаха.

Разгорещи се, цепеше и удряше, накрая тиквите се пръснаха, оранжевата им плът се разпиля навсякъде.

— Има ли някой тук! — кресна Куотърмейн.

Икономката му изскочи от къщата с обтегнато от стъписване лице и мина тичешком по просторната морава.

— Твърде късно ли е да разпалим фурната? — провикна се той.

— Фурната ли, господин Кал?

— Запали огъня в тази прокълната от Бога фурна. Вземи тавите за пай. Имаш ли рецепти за пай с тиква?

— Имам, господин Кал.

— Тогава прибери тези проклетите парчета. Утре на обяд ще си ям заслужената награда!

Куотърмейн се обърна и се изкатери с патериците до горния етаж.

14.

Извънредното заседание на училищното настоятелство в Грийн Таун можеше да започне.

Освен Калвин С. Куотърмейн присъстваха само двама: Блийк и секретарката госпожица Флинт, която водеше протокола.

Той посочи порциите пай на масата.

— Какво е това? — попитаха другите двама.

— Закуска в чест на победата... или може би обяд.

— Куотърмейн, това ми прилича на пай.

— Защото е пай, идиот такъв! Тържествен пир. Госпожице Флинт?

— Да, господин Кал?

— Запишете изявлението ми. Довечера ще кажа няколко думи при дерето.

— А именно?

— „Бунтовни нехранимайковци, чуйте ме: войната не е свършила, нито сте победени, нито сте победители. Изглежда, че засега силите ни са равни. Подгответе се за дълъг октомври. Взех ви мярката. Внимавайте“.

Куотърмейн поспря и затвори очи, притиснал пръсти към слепоочията си, сякаш се мъчеше да си спомни нещо.

— А, да. Колко ни липсва сега полковник Фрийли. Имаме нужда от полковник. Фрийли колко време е бил полковник?

— Май от месеца, когато е застрелян Линкълн.

— Е, някой трябва да бъде полковник. Аз ще се нагърбя с това. Полковник Куотърмейн. Как звучи?

— Доста добре, Кал. Доста добре.

— Чудесно. Сега млъкнете и си изяжте пая.

15.

Момчетата седяха в кръг на верандата пред дома на Дъг и Том. Бледосинята боя по тавана отразяваше като огледало синевата на октомврийското небе.

— Ох... — промълви Чарли. — Не ми харесва, че го казвам, Дъг... ама съм гладен.

— Чарли! Не мислиш правилно!

— Нищо ми няма на мисленето — отвърна Чарли. — Маслен сладкиш с ягоди и голям бял летен облак от бита сметана.

— Том — попита Дъглас, — каква е разпоредбата за предателството в този твой никелиран бележник?

— И откога — попита Чарли — да си мислиш за маслен сладкиш е предателство?

Изчовърка ушна кал с показалеца си и я огледа много любознателно.

— Ти не мислиш, а го *казваш*!

— *Прегладнях* — натърти Чарли. — Виж ги и другите ни хора — само да ги пипнеш и ще ти захаят ръката. Така не става, Дъг.

Дъг огледа лицата на своите войници, все едно ги предизвикваше да добавят нещо към мрънкането на Чарли.

— В дядовата библиотека има книга, в която пише, че индуси гладуват по деветдесет дни. Не се безпокойте. След третия ден не усещаш нищо!

— Колко време мина? Том, погледни си часовника. Колко?

— Ами-и... час и десет минути.

— За Бога!

— Как тъй „за Бога“? Не си зяпайте часовниците, а вижте в календара. Постите продължават *дни наред*!

Поседяха още малко смълчани. И Чарли каза:

— Том, *а сега* колко време мина?

— Не му казвай!

Том гордо се взря в часовника си.

— Час и *дванадесет* минути!

— Стига бе! — Чарли изкриви лице така, че заприлича на маска. — Стомахът ми се е свил като сушена слива. Ще ме хранят с тръбичка. Мъртъв съм. Повикайте нашите. Кажете им, че ги обичах.

Затвори очи и се тръшна по гръб на дъските.

— Два часа — съобщи Том по-късно. — Дъг, гладуваме от цели два часа. Работата е опечена. Само ако можем да повърнем след вечеря, всичко ще е наред.

— Мой човек — сподели Чарли, — сега съм като оня път при зъболекаря, когато ми би упойката. Изтръпнал! Ако на останалите им стискаше, те също щяха да ти кажат, че примират от глад. Прав ли съм, приятелчета? Представете си сирене! А за соленки какво ще кажете?

Всички изстенаха, а Чарли нямаше спиране.

— Пиле по кралски!

Охкане.

— Пуешки кълки!

— *Видя ли?* — Том побутна Дъг по лакътя. — Накара ги да се гърчат. Е, какво става с твоята революция?

— Само още един ден!

— *А после?*

— Ограничени дажби.

— Пай с касис, ябълков сладкиш, лучени сандвичи?

— Затваряй си устата, Чарли.

— Сладко от грозде на филия *бял хляб!*

— Престани!

— Не, сър! — изсумтя Чарли. — Генерале, откъсни ми нашивките. Първите десет минути беше забавно. Но в корема ми се е заврял булдог. Ще си отида вкъщи, ще се настаня много възпитано, ще излапам половин бананов кекс и два сандвича с пастет и ще бъда прогонен позорно от тъпата ти армия, но поне ще съм живо псе, а не съсухрена мумия, която скимти за огризки.

— Чарли — примоли се Дъг, — ти си силната ни *десница!*

Изправи се със скок, свил юмрук, лицето му се наля с кръв. Всичко пропадеше. Какъв ужас. Планът се проваляше пред очите му, идваше краят на великото им въстание.

В същия миг градският часовник отброи бумтящо дванайсетте удара за пладне с протяжен железен звън. В тях беше спасението, защото Дъг се метна към края на верандата и зяпна градския площад,

вдигна поглед към огромния грозен железен паметник и го сведе към затревената градинка, където всички старци бяха около шахматните дъски.

Необуздано прозрение озари лицето му.

— Ей — промърмори той, — почакайте... Шахматните дъски! Гладуването си го бива, помага ни, но сега видях къде е *истинският* ни проблем. Ей там пред съда, където ужасните старци играят шах.

Момчетата мигаха.

— Какво? — обади се Том.

— Ъ-ъ... какво? — повториха като ехо момчетата.

— Ние сме *на дъската!* — нададе вопъл Дъглас. — Онези фигури... това сме ние! Дъртаците ни местят по полетата — по улиците! Цял живот сме били там, затворени върху шахматните дъски на площада, а те ни слагат където им скимне.

— Дъг — каза му Том, — сече ти пипето.

Ехтящите удари на часовника секнаха. Настъпи ненарушила чудесна тишина.

— Да-а — издиша Дъг. — Май вече знаете какво ще направим *сега!*

16.

В зеления парк, под мраморната сянка на съда, в подножието на грамадната часовникова кула чакаха масите за шахмат.

Сега под сивкавото небе, леко намирисващо на дъжд, до дузина маси се опираха старчески ръце. Над черно-червените бойни полета се навеждаха две дузини старчески глави. Пешките, офицерите, конете, топовете, царете и цариците тръпнеха и се местеха, рухваха цели разгромени монархии.

Листата хвърляха шарени сенки върху ходовете на старците, които засмукваха хлътналите си бузи и примижаваха един срещу друг студено или понякога присмехулно. Разговаряха сред шумолене и стъргане на фигури на няколко крачки от паметника на загиналите в Гражданската война.

Дъг Споулдинг се примъкна, опря рамо на паметника и тревожно погледна движещите се шахматни фигури. Неговата дружина се прокрадна подире му. Очите им се впериха за малко в местените фигури, после те един по един се отдръпнаха и полегнаха сънливо на тревата. Дъг се взираше в старците, които дишаха тежко като кучета над дъските. Те потръпнаха. Ето, пак.

Изсъска през рамо към армията си:

— Погледнете! Онзи офицер си *ти*, Чарли! А онзи цар съм аз! — Дъг подскочи. — Господин Уибъл ме мести *сега*... ох! Някой да ме *спаси*!

Протегна вдървено ръце и замря. Момчетата се ококориха. Опитаха се да го хванат за ръцете.

— Дъг, ние ще ти помогнем!

— Някой ме мести. Господин Уибъл!

— Този проклетник!

Тогава се стрелна мълния, последва гръмотевица и заваля проливен дъжд.

— Еха-а! — възкликна Дъг. — Вижте.

Дъждът заливаше площада пред съда, старците наскочаха, забравили за събаряните от пороя фигурки.

— По-бързо, сега е моментът. Всеки да отмъкне колкото може!
— извика Дъг.

Всички се хвърлиха като глутница към шахматните фигури.

Пак удари мълния, отново изтрещя гръм.

— Сега! — кресна Дъг.

За трети път блесна мълния, момчетата се разтърчаха между масите да докопат плячката.

Шахматните дъски се опразниха.

Момчетата осмяха старците, които се криеха под дърветата.

А после, досущ ято пощурели прилепи, се втурнаха да намерят подслон.

17.

— Блийк! — изръмжа Куотърмейн в телефонната слушалка.

— Кал?

— За Бога, те отмъкнаха шахматните фигури, изпратени от Италия в годината, когато е застрелян Линкълн. Хитри противни идиотчета! Ела тук довечера. Трябва да обмислим нашата контраатака. Ще повикам Грей.

— Грей е зает. Умира.

— За Бога, той все умира! Няма как, ще се справим и без него.

— По-спокойно, Кал. Някакви си шахматни фигури.

— Важно е значението им, Блийк! Това е истински бунт.

— Ще купим нови.

— По дяволите, все едно говоря с мъртвец. Просто ела тук. Ще се обадя на Грей и ще го накарам да отложи умирането с още един ден.

Блийк се засмя тихо.

— Защо не натикаме всички тези болшевичета в един голям казан и не ги варим, докато не остане само хлапешката им същност?

— Дочуване, Блийк!

Куотърмейн прекъсна връзката и потърси Грей. Номерът беше зает. Тръшна слушалката, вдигна я и опита отново. Слушаше сигнала и едва чуваше далечно потракване на клони по прозореца.

„Господи — мислеше си Куотърмейн, — все едно чувам какво е намислил. Да, той умира“.

18.

Откъм другия край на дерето имаше стара къща с духове.

Откъде знаеха, че е обитавана от духове?

Така казваха хората. Всички го знаеха.

Къщата си беше там от почти столетие и всички твърдяха, че макар духовете да не витаят в нея денем, има странни случки нощем.

Изглеждаше тъкмо мястото, накъдето да побягнат момчетата — Дъг водеше, Том тичаше най-отзад, — понесли чудатото си съкровище от шахматни фигури.

Прекрасно скривалище, защото никой (освен банда вироглави момчета) не би посмял да припари до къща с духове и посред бял ден.

Бурята още бушуваше и ако някой погледнеше отблизо къщата на духовете, ако рискуваше да влезе през скърцащите стари врати, да мине по мухлясалите стари коридори, да се качи по още по-силно скърцащите стари стълби, щеше да открие таван, пълнен със стари столове, още вмирисани на прастар лак, пълнен също и с момчета с румени лица. Те се бяха качили тук в грохота на стихията, съпроводени от накъсаните проблясъци на мълнии, под овациите на гръмотевици. Бурята сякаш се наслаждаваше, че ги заставя да катерят стълбите по-припряно и да се смеят по-силно, докато изскачаха на тавана и се настаняваха един по един в кръг на пода като индианци.

Дъглас извади угарка от свещ, сложи я в стар стъклен свещник на стената и я запали. Отвори торбата от зебло и подреди всички пленени фигури, наричаше ги поред на Чарли, на Уил, на Том, на Бо и на останалите.

— Това си *ти*, Чарли.

Изпраця мълния.

— Аха!

— Това си *ти*, Уили.

Затътна гръмотевица.

— И ти, Том.

— Много е малка и обикновена — възмути се Том. — Не може ли да съм цар?

— Затваряй си устата или ще си царицата.

— Млъквам.

Дъглас изчерпи списъка и момчетата се събраха по-наблизо, лицата им лъснали от пот в жадно очакване следващата мълния да отприщи електрическата си мощ. Гръмотевица се прокашля в далечината.

— Чуйте! — викна Дъг. — Почти свършихме работата. Още малко и градът ще е наш. Имаме всички шахматни фигури и старците не могат да ни местят насам-натам. Някой щеше ли да се справи по-добре?

Никой не би могъл. Признаха го с удоволствие.

— Само нещо да те питам — каза Том. — Как я уреди оная гръмотевица?

— Млъкни и слушай — скастри го Дъг огорчен, че най-голямата тайна ще бъде изкопчена насила от устата му.

— Важното е, че както и да е станало, накарах мълнията да порази старите моряци на Колридж и ветераните от Гражданската война на поляната. Сега всички са по домовете си и мрат като мухи. Като мухи...

— Само едно нещо не е както трябва — обади се Чарли. — Вярно, фигурите са наши, но... всичко бих дал за един вкусен хотдог.

— Не говори така!

В този миг мълния удари дървото точно пред прозореца на тавана. Момчетата се проснаха по очи.

— Дъг! По дяволите! Накарай я да престане!

Стиснал клепачи, Дъглас извика:

— Не мога! Вземам си думите назад. Излъгах!

Донякъде доволна, бурята се отдалечи с ехтящо мърморене.

И сякаш за да обяви важната вест за пристигането на някой или нещо, последен далечен удар на мълния и боботене на гръмотевица накараха момчетата да се озърнат към стълбата, спускаща се до втория етаж на къщата.

Някъде долу някой се прокашля.

Дъглас наостри слух, промъкна се над стъпалата и подвижна, воден от усета:

— Дядо?

— Аз съм, като гледам — отвърна глас отдолу. — Вие, момчета, не умеете да си прикривате следите. Стъпкали сте тревата по целия път от града. Вървах по дирите ви и разпитвах, упътиха ме и ето ме тук.

Дъглас преглътна тежко и пак промълви:

— Дядо?

— Градът май е малко разбунен — каза дядо му доста по-надолу от него, не можеше да го види.

— Разбунен ли?

— Нещо подобно — потвърди гласът на дядо му.

— Ще се качиш ли?

— Не. Но нещо ми подсказва, че *ти* ще слезеш. Искам да ме навестиш, за да си поприказваме. После ще изтичаш да изпълниш една заръка, защото нещо бе отмъкнато.

— Отмъкнато ли?

— Господин По е употребил тази дума и ако е нужно, прочети отново разказа му за писмото и си освежи паметта.

— Отмъкнато — повтори Дъглас. — А-а, да.

— Каквото и да е било отмъкнато, а в момента не съм съвсем сигурен какво е то — продължи дядото отдолу, — мисля, момче, че трябва да бъде върнато на мястото му. Чу се слух, че съобщили и на градския шериф, затова си мисля, че не бива да се помайваш.

Дъглас се отдръпна и впи поглед в съратниците си, които чуваха гласа отдолу и се бяха вцепенили. Не знаеха какво да правят.

— Нищо друго ли няма да кажеш? — попита го дядо му от далечния долен етаж. — Е, може би не тук. Аз трябва да тръгвам, знаеш къде да ме намериш. Ще те очаквам там скоро.

— Ъ-ъ... да, сър.

Дъг и момчетата слушаха смълчани стъпките на дядото в къщата с духовете — по коридора, надолу по стъпалата и навън, на верандата. После стъпките заглъхнаха.

Дъглас се обърна и Том вдигна торбата.

— Ще ти трябва ли, Дъг? — прошепна.

— Да я.

Дъг сграбчи торбата и почна да загребва с шепа шахматните фигури и да ги пуска вътре. В чувала паднаха Пийт, Том, Бо и всички останали.

Разтръска торбата със сухо потракване като от старчески кости.

С последен поглед през рамо към армията си Дъг тръгна по стъпалата.

19.

Библиотеката на дядото беше приятно тъмно кътче, сякаш иззидано от книги, затова тук можеше да се случи какво ли не... и се случваше. Достатъчно беше да издърпаш книга от рафта, да я разгърнеш — и изведнъж мракът вече не тъмнееше толкова.

Тъкмо тук дядото посядаше ту с една книга в скута, ту с друга, подпрял очилата със златни рамки на носа си, и посрещаше с „добре дошъл“ гости, които уж наминаваха за малко, но оставаха за час.

Дори бабата поспираше в библиотеката, когато я налегнаше умората — досуц застаряващо животно, което търси мястото за водопой, за да се освежи. А дядото винаги беше тук, предлагаше чаши от вкусния чист вир на Уолдън^[1] или пък се провикваше надолу в дълбокия кладенец на Шекспир и слушаше доволен ехото.

Тук лъвът и антилопата си лежаха кротко един до друг, тук глуповатото магаре се превръщаше в еднорог, а в събота следобед тук можеше да бъде открит възрастен човек под не съвсем въображаем цъфтящ клон да похапва от хляба, прикрит като сандвич, и да отпива по малко от виното, наточено в кана.

Дъглас застана в крайчеца и зачака.

— Ела насам — подкани го дядото.

Дъглас пристъпи напред, извил ръката с торбата зад гърба си.

— Имаш ли да ми кажеш нещо?

— Нищо, сър.

— Нищичко за нищо ли?

— Нищо, сър.

— Какво си вършил днес, синко?

— Нищо.

— Нищо наужким или наистина?

— Ами май наистина.

— Дъглас... — Дядото помълча, докато бършеше очилата. — Казват, че изповедта е облекчение за душата.

— Вярно, казват.

— И говорят сериозно, иначе изобщо нямаше да го казват.

— Предполагам.

— Бъди сигурен в това, Дъглас. Е, имаш ли да изповядаш нещо?

— За какво? — промърмори Дъглас, като внимаваше торбата да остане зад гърба му.

— Тъкмо това се опитвам да открия. Ще ми помогнеш ли?

— Може би ако първо ми подскажете, сър.

— Така да бъде. Изглежда, че днес е имало приливна вълна пред съда. Чух, че тази приливна вълна от момчета заляла поляната. Познаваш ли *някое* от тях?

— Не, сър.

— А *някое* от тях да познава тебе?

— Щом аз не ги познавам, сър, как е възможно те да ме познават?

— Само това ли ще кажеш?

— В момента ли? Да, сър.

Дядото поклати глава.

— Дъг, казах ти — знам как стават тези работи с отмъкнатите неща. Жалко, ако смяташ, че не можеш да говориш с мен за тях. Но аз помня какъв бях на твоите години и как ме спипваха за неща, които знаех, че не бива да правя, но все пак ги правех. Да, помня. — Очите на дядото заискриха зад стъклата. — Е, аз май ти отнемам време, момко. Мисля, че трябва да отидеш на едно място.

— Да, сър.

— Тогава опитай се да стигнеш там по-скоро. Дъждът още вали като из ведро, навсякъде из града святкат мълнии и на площада няма никого. Ако изтичаш дотам като мълния, може би ще свършиш по-бързо онова, което *трябва* да направиш. Това разумно ли ти звучи?

— Да, сър.

— Хайде, заемай се.

Дъглас отстъпи заднешком.

— Не излизай с лице към мен, синко — каза му дядото. — Не съм кралска особа. Просто се обърни и дим да те няма.

[1] Има се предвид „Уолдън, или Живот в гората“ на Х. Д. Торо (1817–1862). — Б.ред. ↑

20.

Малко преди полунощ Дъг се събуди от ужасната скука, която може да ти навлече само сънят.

И се заслуша в пуфтящото дишане на Том, потънал в зимен сън сред късното лято, после вдигна ръце, размърда пръсти като камертон и усети леко трептене. Почувства как душата му се носи през огромни гори.

Босите му крака се спуснаха към пода и той се наклони на юг, за да долови слабите радиовълни от своя чичо малко по-нататък в квартала. Дали слушаше тръбенето на слона Трантор^[1], който викаше диво момче? А дядо му, посред нощ в съседната къща, потънал в гробовен унес и мъртвешки безчувствен за света, със златните рамки на носа и Едгар Алан По отдясно и мъртъвците от Гражданската война — истинските мъртъвци, наистина ли очакваше в съня си идването на Дъг?

Дъг събра рязко ръце, зашава с пръсти и с последно трептене на литературния камертон неговият усет кротко го насочи към дома на баба му и дядо му.

В гробовния си сън дядото зашепна призивно.

Дъг изхвърча през среднощната врата толкова устремно, че едва не забрави да хване рамката против комари, за да не се затръшне шумно.

Без да се заслушва в тръбенето на слона зад гърба си, зашляпа с боси крака към къщата на баба и дядо.

В библиотеката там спеше дядото в очакване на възкресението за закуска, но готов да го изслуша.

Полунощ беше лишеният от слънце час на особеното училище, затова Дъг се наведе и прошепна в ухото на дядото:

— 1899-а.

И дядо му, улисан в друго време, замърмори за онази година, какви били температурите и що за хора обикаляли из града тогава.

После Дъглас каза:

— 1869-а.

И дядо му се залута във времето четири години след убийството на Линкълн.

Застанал там, Дъглас го гледаше и проумяваше, че ако го навестява нощ подир нощ и говори с него, дядо му в съня си ще е негов учител. И че ако прекара половин година или цяла година, или две години в това особено среднощно училище, ще получи образование, до което не би могъл да се домогне никой друг на света. Дядо му щеше да споделя знанията си като учител, без сам да знае за това, а Дъг щеше да ги попива, без да изтърве и думичка пред Том, родителите си или който и да било.

— Това е то — прошепна той. — Благодарско, дядо, за всичко казано от тебе — и когато спиш, и когато си буден. Благодаря ти и за днес, за съвета за отмъкнатите неща. Не искам да говоря повече. Не искам да те събудя.

Със заситени уши и преливащ ум Дъглас остави дядо си да спи и се промъкна към стълбата и стаята в куличката за още една среща с нощния град и луната.

В този миг големият часовник като великанска пълна луна от зашеметени звуци и кръгло сияние прочисти механичното си гърло и издаде полунощен звук.

Едно.

Дъглас се качваше по стъпалата.

Две. Три.

Четири. Пет.

Дъглас стигна до прозореца на стаичката и надникна към океана от покриви и чудовищната часовникова кула, а времето продължаваше отброяването си.

Шест. Седем.

Сърцето му се запъна.

Осем. Девет.

Плътта му се превърна в сняг.

Десет. Единадесет.

Дъжд от тъмни листа се изсипа под хиляда дървета.

Дванадесет!

„О, Господи, да...“ — рече си той.

Часовникът! Защо не се бе сетил досега?

Часовникът!

[1] Има се предвид поредицата за „Тарзан“ от Е. Р. Бъроус. —
Б.ред. ↑

21.

И последният звън на големия часовник затихна.

Вятър разлюля дърветата и пердето се изду навън като блед призрак.

Дъглас усещаше как въздухът се точи в дробовете му.

„Ти... Как тъй изобщо не съм забелязал?“

Величавият и страховит часовник на съда.

Та нали миналата година дядо му му показваше чертежите на тази машинария и ги обясняваше?

Бе казал, че огромният кръгъл лунен часовник е същинска мелница. Изтръскай всички зрънца на Времето — по-едрите на вековете, по-дребните на годините, съвсем мъничките на часовете и минутите, а часовникът ги смила, безмълвно разпръсква Времето във всички посоки като ситен пращец, разнесен от студения вятър, за да покрие града навсякъде. Спорите от този часовник се загнездват в тялото ти, за да го набръчкат, да направят костите чудовищно големи, да разцепят обувките със стъпала като репи. О, тази грамадна машина в градския център ръсеше Времето с всеки порив на стихията.

Часовникът!

Нещото, което похабяваше и съсипваше живота, вдигаше насила хората от леглата, пришпорваше ги към училището и към гробището! Не Куотърмейн и неговата дружина старци, нито Брейлинг с неговия метроном, а часовникът властваше над града подобно на църква.

Дори в най-ясната нощ оставаше забулен в мъгла — сияещ и стар. Издигаше се над града като тъмна надгробна могила, придърпан към небето от повелята на луната, и викаше с нажален глас за отдавна отминали дни, които нямаше да се върнат, шепнеше за предишни есени, когато градът бил млад, всичко тепърва започвало и немало край.

— Значи ти си бил — промълви Дъглас.

„Полунощ“ — казваше часовникът. „Време“ — добавяше. „Тъма“. Ята нощни птици изпърхваха нагоре, за да пренесат над езерото последния звън, който се загуби в страната на мрака.

Дъг дръпна с яд щората надолу, за да не нахлуе Времето през мрежата против комари.

Светлината на часовника огряваше дъсчената обшивка на къщата, все едно мъгла оставяше дъха си по прозорците.

22.

— Ама че щуротии чух ей сега. — Чарли се приближи, захапал цъфнала детелина. — Получих секретно донесение от едни момичета.

— Момичета ли!

Чарли се ухили — подхвърлената към приятелчетата му пиратка, дълга цяла стъпка, тутакси прогони ленивите изражения от лицата им.

— Сестра ми разказа как още миналия юли накарали старата госпожица Бентли да си признае, че никога не е била млада. Мислех си, че тази новина ще ви хареса.

— Чарли... Чарли!

— Важни са доказателствата. Момичетата разправят, че старата госпожица Бентли им показала някакви снимки, дреболии и други боклучета, които не доказвали нищичко. Истината е, мой човек, че като поумувате за това, на никой от онези дъртофелници не му личи изобщо да е бил млад.

— Дъг, а ти защо не се сети за това? — попита Том.

— А ти защо не вземеш да млъкнеш? — отвърна Дъглас.

— Май си заслужих да бъда лейтенант — обади се Чарли.

— Че ти едва вчера беше произведен в сержант!

Чарли задълго впери поглед в Дъглас.

— Добре де, добре, вече си лейтенант.

— Благодаря. А какво ще я правим сестра ми? И тя иска да е в армията... като специален шпионин.

— Я да се маха!

— Трябва да признаеш, че е измъкнала чудни тайни сведения.

— Брей, Чарли, бива си те да *мислиш* — обади се Том. — Дъг, а ти защо не мислиш?

— Да му се не види! — кресна Дъглас. — Кой измисли обиколката на гробището, онова с яденето, шахматните фигури и *всичко*?

— Задръж малко — отвърна Том. — Аз ти казах да отидем в гробището. Сладкишите... да, идеята си е твоя, но от мен да знаеш, че онзи експеримент с храната си беше провал. Да му се не знае, ти нищо

ново не си изръсил поне от два часа. А на всички онези дъски пак е пълно с шахматни фигури и старците са се захванали да ги местят... значи нас. Всеки миг ще усетим как са ни сграбчили и сложили на друго поле и повече няма да можем да си живеем както си искаме.

Дъглас усещаше, че Чарли и Том са го издебнали, за да му измъкват войната от ръцете като зряла слива. Редник, ефрейтор, сержант, лейтенант... Днес лейтенант, утре — капитан. А вдругиден?

— Не само идеите са важни. — Дъг си изтри челото. — Важно е как ги наместваш. А този факт, дето ни го каза Чарли — чул го е от други. Ама че работа, *момчетата* са се сетили първи за това!

Веждите на всички се извиха.

Чарли посърна.

— Пък и аз — продължи Дъг — събирам и стъкмявам идеи за истинско потресаващо разкритие.

Всички го зяпнаха в очакване.

— Добре, Дъг, продължавай — помоли Чарли.

Дъглас затвори очи.

— Ето го разкритието: щом *не изглежда* старците някога да са били хлапета, значи *никога* не са били! И значи *изобщо* не са хора!

— А какво са те, Дъг?

— Друга *раса*!

Всички седяха зашеметени от избухването на този неимоверен слънчев протуберанс, от това невероятно прозрение. То се изсипа върху тях като огнен дъжд.

— Да, друга раса — повтори Дъглас. — Чужда. Зла. А ние... ние сме робите, които те държат да им вършат черната работа понякога, а и за да ни наказват!

На всички им омекнаха краката от тази вест. Чарли се изправи тържествено и изрече:

— Дъг, приятелю, виждаш ли това кепе на главата ми? Свалям ти кепе!

Повдигна го над темето си сред ръкопляскания и смях.

Всички се усмихваха на Дъг, своя генерал и водач, а той извади джобното си ножче и нехайно, с мъдро изражение, започна да го забива в земята до крака си.

— Само че... — запъна се Том, но продължи: — Последното, дето го каза, май не се връзва. Не съм против да говориш, че старците

са от друга планета, но какво ще кажеш за дядо и баба? Познаваме ги, откакто се помним. Да не разправяш, че и те са пришълци?

Дъг се изчерви. Точно това не бе доизмислил, а тъкмо неговият брат — вторият по старшинство, младшият офицер в армията, се бе усъмнил в теорията му.

— И какво ново ще *правим*, Дъг? — не млъкваше Том. — Не може само да си седим тук. Какво ще правим сега?

Дъг преглътна сухо. Не остана време да отвори уста, защото Том, в когото бяха вперени всички погледи, проточи:

— Сещам се само, че можем да спрем часовника на съда. В целия град се чува тиктакането на тая проклетия. Бум! Полунощ! Дум! Вдигай се от леглото! Бам! Скачай в леглото! Нагоре-надолу, нагоре-надолу и няма край.

„Олеле... — мислеше си Дъглас. — Аз го видях снощи. Часовникът! Ех, защо не го казах пръв?“ Том невъзмутимо си изчопли нещо от носа.

— Защо не вземем да го разпердушиним тоя стар гаден часовник... да му видим сметката! И тогава ще можем да правим каквото си поискаме, *когато* си поискаме. Искате ли?

Всички се вторачиха в него. После се развикаха, дори Дъглас, който се мъчеше да забрави, че по-малкият му брат, а не той, е намерил изход.

— Том! — крещяха всички. — Браво, Том!

— Нищо особено — отвърна Том и погледна брат си. — Кога ще видим сметката на тая гнусотия?

Дъглас замънка, езикът му се скова. Войниците му го гледаха и чакаха.

— Тази вечер? — подсказа Том.

— След секунда щях да го кажа! — извика Дъглас.

23.

Часовникът на съда бе предусетил някак, че идват да му видят сметката.

Извисяваше се над градския площад с внушителната си мраморна фасада и озарен от слънцето циферблат като замръзнала лавина, дебнеща да затрупа убийците си. А заедно с това пускаше светилата на своята религия и философия, прастарите белокози вестители на Времето и разрухата да минат през кънтящите бронзови врати под него.

Дъглас наблюдаваше как това войнство на смъртта и мумифицирането се промъква спокойно в мрачния портал и чувстваше надигащата се паника. Там, в стаите на кметството, сред миризмата на шеллак и шумоленето на хартии, училищното настоятелство лукаво проваляше съдби, преправяше календари, заливаше съботите с пороища от домашни, кроеше забележки, мъчения и злодеяния. Техните мъртвешки ръце опъваха и изправяха улиците, изливаха реки от асфалт върху меката пръст, за да направят пътищата по-твърди и сковаващи, за да отблъснат още по-назад простора и свободата и някой ден, след години, зелените хълмове да се превърнат в тихо ехо, толкова далечно, че цял живот не би ти стигнал да се добереш до края на града и да зърнеш самотната горичка от умиращи дървета.

Това бе зданието, където подреждаха живота по азбучен ред с отпечатъци от пръсти. Тук подпечатваха детските съдби! Мъже с лица като зимна виелица и коси с цвят на мълния носеха Времето в своите куфарчета и отиваха припряно да прислужват на часовника, да го задвижват с големи зъбни колела и пружини. По здрач излизаха навън с широки усмивки, защото намираха нови начини да ограничават, да затварят или да оплитат живота в такси и лицензи. Не можеше да се докаже дори смъртта на човек без тези мъже, без това здание, без този часовник, както и без удостоверение, надлежно попълнено, подпечатано и подписано.

— Близо сме до целта — прошепна Дъглас, а цялата му тайфа се скупчи зад него. — Почти е време да се разотиват. Трябва да

внимаваме. Ако чакаме твърде дълго, ще затворят навсякъде и няма как да се вмъкнем. Точно по здрач, когато заключват и последните врати, ще се вмъкнем, нали така? Те излизат, ние пък влизаме.

— Точно така — съгласиха се останалите.

— Е, запасете се с търпение...

— Имаме си го — отвърна Том. — Дъг, аз обаче трябва да ти кажа нещо.

— Какво?

— Знаеш, че когато и да влезем, все някой ще ни види, ще ни запомни лицата и ще си изпатим. Стигат ни разправиите и покрай шахматните фигури в градинката. Видяха ни и трябваше да върнем всичко. Защо не почакаме да заключат навсякъде?

— Не можем. Току-що обясних защо.

— Ще ти кажа какво да направим. Защо не се шмугна вътре и не се крия в мъжката тоалетна, докато всички се приберат по домовете си? После ще се промъкна нагоре и ще ви пусна през някой прозорец близо до кулата с часовника. Ей там, на третия етаж.

Том посочи място, намиращо се доста нависоко в старата тухлена стена.

— Ей! — възкликна тайфата.

— Няма да стане — възрази Дъг.

— Защо? — попита Том.

Преди Дъг да е съчинил някаква причина, се намеси Чарли.

— Ще стане, и още как. Том е прав. Том, искаш ли да влезеш още сега и да се скриеш?

— То се знае.

Всички се обърнаха към Дъг, който още беше техен генерал и трябваше да одобри идеята.

— Не ми харесва — започна той, — когато разни самозвани умници си въобразяват, че знаят всичко. Добре, иди да се скриеш там. Когато се стъмни, ще ни пуснеш да влезем.

— Бива — съгласи се Том.

И хукна.

През голямата бронзова врата излизаха хора. Дъг и другите се притаиха зад ъгъла на сградата и зачакаха слънцето да залезе.

24.

Най-сетне зданието на съда притихна напълно, спусна се нощният мрак и момчетата се покатериха по аварийното стълбище на страничната стена. Спряха при прозореца на третия етаж до кулата, където трябваше да се появи Том, но там нямаше никого.

— Ама че работа — промърмори Дъг. — Дано не са го заключили в мъжката тоалетна.

— Никога не я заключват — обади се Чарли. — Ще дойде.

И наистина Том изневиделица се появи зад стъклото, махаше им, отваряше и затваряше уста, но не чуваха какво им казва.

Най-сетне вдигна подвижното крило на прозореца и миризмата на съд а нахлу в нощта около тях.

— Вмъквайте се — нареди им Том.

— Нали това правим — ядосано отговори Дъг.

Едно по едно момчетата пропълзяха в сградата и се прокраднаха по коридорите до вратата пред помещението с часовниковия механизъм.

— Хващам се на бас — каза Том, — че и тая проклета врата е заключена.

— Никакви басове — скастри го Дъг и натисна дръжката на вратата. — Брей! Том, неприятно ми е да го казвам, но си прав. Някой носи ли фишек?

Изведнъж шест ръце бръкнаха в шест джоба и се появиха със същата внезапност, стиснали три фишека, дълги четири пръста, и няколко по пет.

— Безполезни са — обади се Том, — ако никой не носи кибрит.

Още ръце се протегнаха, всяка стискаше кибрит.

Дъг се вгледа във вратата.

— Как да закрепим фишеците, за да ни свършат работа, като гръмнат?

— С лепило — отвърна Том.

Дъг озъбено завъртя глава.

— Естествено, че с лепило. Някой случайно да си носи и лепило?

Протегна се една-единствена ръка — на Пийт.

— „Булдог“. Купих си го за моделчетата на самолети, пък и много ми харесва картинката с булдога на етикета.

— Я да опитаме.

Дъг намаза с лепило един от големите фишеци и го притисна към вратата на стаята с машинариите.

— Отдръпнете се.

И драсна кибритена клечка.

Тайфата се отдръпна в сенките и затисна ушите си с длани. Дъг чакаше фишекът да гръмне. Оранжевото пламъче съскаше устремно по фитила.

Последва прекрасен взрив.

За един проточил се миг зяпаха разочаровано вратата. После тя се откряна мудно.

— Прав бях — натърти Том.

— Що не вземеш да млъкнеш — каза му Дъг. — Да влизаме.

Отвори широко вратата.

Някъде долу се чу звук.

— Кой е там? — извика глас от недрата на зданието.

— Олеле майчице — прошепна Том. — Хайде на бас, че е чистачът.

— Кой е там, горе? — пак се провикна гласът.

— По-бързо!

Дъг поведе армията си през вратата.

Ето че най-сетне бяха във вътрешността на часовника.

Изведнъж попаднаха в огромната плашеща машинария на Врага, Брояча на Живот и Време. Тук беше сърцевината на града и неговото битие. Дъг чувстваше как животът на всички хора, които познава, се задвижва от часовника, понесен от прозрачно машинно масло, заклещен в остри зъбни колела и смлян в напрегнати пружини, които го бутаха напред неспирно. Часовникът работеше безшумно. Сега проумя, че часовникът *никога* не е тиктакал. Никой в града всъщност не го бе чувал да си брой на глас, просто се вслушваха толкова напрегнато, че чуваха собствените си сърца и потока на времето в пулса на китките, сърцата и главите си. А тук имаше само студено метално мълчание, безмълвно движение, лъщене и проблясъци, шумолене и слабичък шепот на желязо и месинг.

Дъглас се разтрепери.

Най-после се събраха на едно място — Дъг и часовникът, който изгряваше като лунния лик през целия му живот, щом настъпеше полунощ. Всеки миг голямата машина можеше да протегне месинговите си щипки, да го сграбчи и да го натика в мелачката от зъбни колела, за да смеси безкрайното си бъдеще с неговата кръв, да го пъхне в гъсталака от зъбци и гребени, музикална кутия да засвири с тялото му и да го настройва, да нацепи плътта му на ивички.

И тогава, сякаш бе очаквал тъкмо този миг, часовникът се прокашля звучно като юлска гръмотевица. Огромната пружина се сви подобно на оръдие, готвещо се за следващото сътресение. И преди Дъглас да се обърне, часовникът изригна.

Едно! Две! Три!

Гръмовен звън! А той беше мушица, мишка в кофа, която някой рита неуморно. Трус разлюля кулата, Дъг загуби опора.

Четири! Пет! Шест!

Залиташе, затиснал с длани ушите си, за да не се пръснат.

И отново, и отново — *Седем! Осем!* — бурята цепеше въздуха. Разтърсен, той се блъсна в стената зажумял, с всеки бурен напор на звуците сърцето му спираше.

— Побързайте! — кресна Дъг. — Фишеците!

— Убийте тая проклетия! — извика Том.

— Това аз трябваше да го кажа — каза Дъг. — Убийте я!

Драснаха кибритени клечки, пламнаха фитили, фишеците полетяха в зейналата паст на великанската машина.

Момчетата побягнаха с неудържимо трополене и блъскане.

Изскочиха през прозореца на третия етаж и затрополиха презглава по аварийното стълбище, а когато слязоха на земята, звучни взривове закънтяха от кулата на съда с оглушително метално дрънчене. Часовникът биеше неспирно, отново и отново, докато се бореше за живота си. Гълъби се разлетяха като хартиени късчета, метнати от покрива. *Бум!* Гласът на часовника сякаш цепеше небесата с отсечени трусове. Рикошети, стържене, последно отчаяно потръпване на стрелките. А после...

Тишина.

В подножието на аварийното стълбище всички момчета зяпаха нагоре към мъртвата машина. Нямаше тиктакане, въображаемо или не,

нямаше птичи песни, нито бръмчене на двигатели, чуваше се само тихият дъх на спящи къщи.

Отметнали глави, момчетата очакваха всеки миг циферблатът, стрелките, цифрите, вътрешностите на погубената кула да застенат, да се приплъзнат и да се сгромолясат в скрибуцаща лавина от месингови карантии и метеоритен дъжд от желязо, да се стоварят върху моравата, да се натрупат с грохот и да ги погребат в минути, часове, години и вечности.

Но останаха само тишината и неодушевеният призрак на часовника, увиснал в небето с вялите си, мъртви стрелки, без да отчита и да прави нищо. Тишината се проточваше, а наоколо примигваха все нови светлинки, в къщите чак до края на града хората излизаха пред праговете си и се дивяха на тъмнеещото небе.

Дъглас се взираше нагоре, целият облян в пот, и се канеше да отвори уста, но...

— Направих го! — провикна се Том.

— Том! — кресна му Дъг. — *Ние!* Всички ние го направихме. Само че, да му се не види, какво направихме?

— Преди да е паднал върху нас — рече Том, — по-добре да си плюем на петите.

— Кой го казва? — сопна се Дъглас.

— Извинявай.

— Да бягаме! — извика Дъг.

И победоносната армия офейка в нощта.

25.

И посред нощ Том още не можеше да заспи.

Дъг беше сигурен в това, защото на няколко пъти чу как завивките се свличат на пода, докато брат му се въртеше ту на едната страна, ту на другата, после го чуваше и как оправя наново чаршафа и одеялото, за да се завие.

Към два през нощта Дъг слезе до хладилния шкаф и донесе на Том купа сладолед — надяваше се така да му поразвърже езика.

Том се облегна в леглото, но почти не докосна сладоледа. Гледаше го как се топи и накрая каза:

— Дъг, случи се нещо ужасно.

— Така си е.

— Мислехме си, че ако спрем големия часовник на съда, може би ще попречим на старците да държат в ръцете си... да крадат нашето време. Но нищо не спряхме, нали?

— Да.

— Защото времето пак си тече. Нищо не се промени. Като тичахме насам, гледах светлините наоколо и никоя не угасна. Нататък по улицата зърнах полицаи, тях също не спряхме. Все чаках светлините да угаснат или да се случи друго, за да проличи, че наистина направихме *нещо*. А накрая се оказа, че някой може да е пострадал. Я си помисли за Уил, Бо и другите, как са се довели вкъщи от съда. Никой няма да мигне тая нощ и когато накрая се унесат, ще се успят, ще се излежават, без да вършат нищо, ще си кротуват... а аз за пръв път от години съм се ококорил през нощта. Дори не мога да си затворя очите. Дъг, какво ще правим сега? Тъй де, ти все разправяше, че трябва да убием часовника, но как ще го съживим, ако се наложи?

— Часовникът не беше жив — промълви Дъг.

— Но ти каза... Добре де, аз го казах. Май излиза, че аз започнах всичко. Все си говорихме, че трябва да го направим, и накрая го направихме, но какво стана? Като гледам, сега всички ще си изпатим.

— Само аз — възрази Дъг. — Дядо ще ми дръпне хубавичко конско.

— Но ние се съгласихме, Дъг. Страхотно беше. Хареса ни. И беше *весело*. Но сега, щом часовникът никога не е бил жив, как ще му върнем живота? Не може и едното да е вярно, и другото... но трябва да направим нещо. Какво?

— Може би трябва да отида в съда и да подпиша някакъв документ — отвърна Дъг. — Да речем, ще обещаю да им давам джобните си през следващите десетина години, за да поправят с тези пари часовника.

— Дъг... Олеле!

— Ами така е, когато искаш да съживиш толкова голямо нещо. Поне десетина години. Какво пък толкова, май си го заслужавам. Може би утре ще отида да си призная.

— И аз ще дойда с тебе.

— Няма да го бъде.

— Ще дойда. Никъде няма да ходиш без мен.

— Том, искам да ти кажа нещо.

— Какво?

— Радвам се, че си ми брат.

Дъг се обърна изчервен и понечи да излезе от стаята.

— Аз май мога да те зарадвам още повече — спря го Том. — Като си помислих за парите... Ами ако всички ние — цялата тайфа — се качим в часовниковата кула и почистим там, ако някак нагласим машината? Е, не можем да поправим цялата оная проклетия, ясно е, но ще се потрудим два-три часа, за да изглежда добре, и може би ще проработи както трябва... Може би ще им спестим разходите и ще отървем *тебе*, за да не им робуваш до края на живота си.

— Не знам...

— Поне можем да опитаме. Помоли дядо. Той ще попита хората в съда дали ще ни пуснат пак да се качим горе, но този път ще пролеем там много машинно масло и пот и току-виж накрая я съживим тая дяволска мъртва машина. Трябва да успеем, Дъг. *Ще успеем*. Хайде да го направим.

Дъг пак се обърна към него, върна се, седна на ръба на леглото му и каза:

— Гребни си сладолед.

— Първата лъжица е за тебе — отговори Том.

26.

На другия ден по пладне Дъглас се прибра пеша от училище, за да обядва. Но щом влезе, майка му го изпрати право в съседната къща при баба му и дядо му. Дядо му го чакаше на любимото си кресло в кръга светлина от любимата си лампа в библиотеката, където в неподвижността книгите по рафтовете бяха нащрек, готови да бъдат прочетени.

Когато чу вратата да се отваря, дядото не вдигна поглед от книгата, а каза:

— Дъглас, ти ли си?

— Тъхъ.

— Влез, момко, и седни.

Не се случваше често дядо да ти предложи да седнеш и това означаваше, че предстои сериозен разговор.

Дъглас влезе тихо, настани се на дивана отсреща и зачака.

Накрая дядо му остави книгата настрана, което също показваше, че положението е сериозно, и свали очилата със златни рамки — значи още по-сериозна работа. Погледът, отправен към Дъглас, можеше да бъде описан единствено като пронизващ.

— Тъй, Дъг... Четох един от любимите си автори — мистър Конан Дойл, а един от любимите ми герои в неговите книги е мистър Шерлок Холмс. Той ми е помагал да съсредоточа мисълта си и да изостря вниманието си. И в ден като днешния се събудих, чувствайки се досущ като онзи детектив, живял преди толкова години на Бейкър Стрийт в Лондон.

— Да, сър — отрони Дъглас.

— Събирах откъслечни сведения отгук-оттам и ми се струва, че в момента градът е поразен от болест — много момчета изведнъж са си останали у дома, вместо да отидат на училище. Казват, че са болни, или имат друго оправдание. И първо научих от подробния разказ на баба ти, че в съседната къща — твоята — брат ти Том не е много добре.

— Сър, не бих казал, че е точно така.

— Е, щом ти не го казваш, ще го кажа аз. Чувства се достатъчно зле, че да не отиде на училище. Не се случва често да му е зле. Обикновено прелива от толкова хъс и жизненост, че рядко го виждам да не тича. Дъг, имаш ли представа каква може да е тая напасть?

— Не, сър.

— Не ми е приятно да ти възразявам, момко, но според мен знаеш. Имам си тук списък на момчетата от твоята групичка — онези, които всекидневно виждам да търчат под ябълките или да се катерят по тях, или да подритват консервени кутии по улицата. Обикновено тъкмо те носят по някой фишек в едната ръка и запалена кибритена клечка в другата.

При тези думи Дъглас стисна клепачи и преглътна сухо.

— Направих си труда — продължи дядо му — да се обадя в домовете на всички тези момчета и, колкото и да е странно, всички те са на легло. Твърде необичайно, Дъг. Сецаш ли се за някаква причина да е така? Тези момчета винаги са като катерички по тротоарите, толкова пъргави, че не успяваш да ги зърнеш как профучават. Но всички те се чувстват зле и са се успали. Ти как си, Дъг?

— Много съм си добре.

— Наистина ли?

— Да, сър.

— Не ми изглеждаш чак толкова добре. Дори ми се струваш малко умърлушен. Като прибавим момчетата, които пропускат училище, и неразположението на Том, и като те гледам така прежълтял, започвам да си мисля, че снощи е имало голяма неразбория.

Дядото помълча и взе един лист, който бе оставил в скута си.

— Преди малко ми се обади деловодителят в съда. Оказва се, че намерили много парчета от фишеци някъде из сградата на кметството тази сутрин. Ама че необичайно място да намериш изгорели хартийки от фишеци. Та деловодителят ми каза, че се налагало да правят голям ремонт в сградата. Не спомена точно какво ще поправят, но сметката е внушителна и пресметнах, че ако я разпределим на определени домакинства в града, на всяко ще се паднат по... — дядото намести очилата на своя голям прав нос и продължи — 70 долара и 90 цента. Виж какво, повечето хора, които познавам в града, нямат такива пари в излишък. За да ги набавят, ще трябва да работят доста дни или

седмици, или — кой знае — дори месеци. Дъг, искаш ли да видиш списъка с ремонтните работи в сградата на кметството? Ето го в ръката ми.

— Ами... не искам.

— Мисля си, момко, че е по-добре да го видиш и да го проучиш. Заповядай.

И връчи листа на Дъглас.

Момчето се вторачи в списъка. Очите му се замъглиха така, че не успяваше да прочете нищо. Числата бяха огромни и сякаш се проточваха далеч в бъдещето, не само седмици и месеци напред, но и — олеле! — години.

— Дъг, искам да ми направиш една услуга — каза дядо му. — Ще вземеш този списък и ще изиграеш ролята на лекар. Искам да направиш няколко домашни посещения, щом заниманията в училище свършат за днес. Първо иди у вас и виж как е Том. Предай му, че дядо иска от него да купи два сладоледа „Ескимо“, после да дойде тук, за да ги изядем с него на верандата. Кажу на Том това, Дъг, и ще видиш как ще му грейне лицето.

— Добре, сър.

— Искам после да обиколиш останалите момчета по домовете им, за да провериш как са, нали са ти приятели. Накрая се върни при мен да ми разкажеш, защото всички тези проснати в постелите си момчета имат нужда от нещо, което да ги накара да подскочат в леглата. Ще те чакам. Така справедливо ли ще е според тебе?

— Да, сър. — Дъг се изправи. — Дядо, може ли кажа нещо?

— Какво, Дъг?

— Направо си велик, дядо.

Дядото поумува миг-два, после каза:

— Не съм велик, Дъг, само съм проникателен. Търсил ли си някога тази дума в речника „Уебстър“?

— Не, сър.

— Преди да тръгнеш, допитай се до господин Уебстър и виж какво може да ти каже.

27.

Ставаше късно, а те още бяха горе, в часовниковата кула — девет момчета се трудеха, за да изчистят прахоляка и обгорените хартиени остатъци от фишеците. Струпаха спретната купчинка пред вратата.

Тази вечер беше горещо, всички се потяха, говореха приглушено и им се искаше да са другаде, дори почти предпочитаха да са на училище, вместо да вършат това.

Когато надникнеше през прозореца на часовниковата кула, Дъг виждаше дядо си да стои кротко в подножието ѝ, загледан нагоре.

Забележеше ли, че Дъг надзърта, му кимаше и лекичко даваше знак с изгорялата до половината пура.

Накрая и здрачът угасна, спусна се плътен мрак и дойде чистачът. Големите зъбни колела на часовника трябваше да бъдат смазани. Момчетата гледаха хем омаяно, хем уплашено. Властващата над живота им зла сила, която уж бяха победили, се връщаше към живот. А те дори ѝ помагаша. В мижавата светлина от голата крушка под тавана наблюдаваха как чистачът нави голямата пружина и се отдръпна. Дълбоко във вътрешностите на големия часовник нещо се размърда стържещо и момчетата отстъпиха разтреперани като от болест.

Големият часовник започна да потраква и те знаеха, че скоро ще отброи със звън поредния кръгъл час, така че се изнизаха заднешком и побягнаха надолу по стълбите. Дъг беше последен, водеше ги Том.

Тайфата се срещна с дядото наред моравата пред съда и той погали всекиго по главата или по рамото. После другите момчета се разотидоха тичешком, а Том, Дъг и дядо им тръгнаха към пресечката — магазинът на ъгъла още беше отворен в тази съботна вечер.

И последните любители на разходките вече започваха да се прибират по домовете си. Дядото избра най-хубавата пура, която успя да намери, отрязва крайчето и я запали от винаги горящата запалка на тезгяха. Засмука дима доволен и погледна със спокойно удовлетворение двамата си внука.

— Добре се справихте, момчета — увери ги. — Много добре.

И тогава се разнесе звукът, който те не искаха да чуят.
Големият часовник се прокашля в кулата и изтръгна първия си звън.

Бум!

Една по една светлините в града започнаха да гаснат.

Бум!

Дядото се обърна и кимна, ръката с пурата даде знак на момчетата да тръгват с него към къщи.

Пресякоха улицата и тръгнаха през квартала, а часовникът удари звучно още веднъж и още веднъж, разтърсваше въздуха и караше кръвта във вените им да тръпне.

Момчетата пребледняха.

Дядо им прогледна надолу към тях и се престори, че не забелязва.

Вече всички светлини в града бяха угаснали и трябваше да намерят в тъмата пътя, откроен само от тъничкия лунен сърп в небето.

Отдалечаваха се от часовника и страховитите му звуци, които отекваха в кръвта им и принуждаваха всички в града да следват предопределението си.

Минаха покрай дерето, където нищо чудно да се криеше нов Самотник и можеше да изскочи всеки миг, за да докопа някого.

Дъг погледна встрани, зърна черния силует на къщата с духовете, стърчаща над ръба на дерето, и за миг се смути.

Но най-сетне, в непрогледната тъма, с отшумяването на последния звън на големия часовник, се дотъртриха по тротоара и дядо им им каза:

— Приятни сънища, момчета. Бог да ви благослови.

Те изтичаха вкъщи при леглата си. Усещаха, макар и да не го чуваха, тиктакането на големия часовник и връхлитането на бъдещето в черната нощ.

В мрака Дъг чу Том да казва от стаята си отсреща:

— Дъг?

— Какво?

— Все пак не беше толкова трудно.

— Вярно, не беше толкова трудно.

— Справихме се. Поне нагласихме пак нещата както трябва да са.

— За това не съм сигурен — отвърна Дъг.

— Но аз съм — рече Том. — Защото този проклет часовник ще накара слънцето да изгрее. Нямам търпение да го дочакам.

После Том заспа и Дъг скоро го последва в съня.

28.

Бум!

Калвин С. Куотърмейн се сепна в съня си и бавно се надигна.

Бум!

Големият часовник отброяваше полунощ.

Усещаше се наполовина сакат, докато се добра до прозореца и го отвори широко за биенето на часовника.

Бум!

— Не може да бъде — промърмори. — Не е мъртъв. Не е. Поправили са я тая проклетия. Още сутринта ще се обадя на останалите. Може би с това се свърши. Може би приключихме. Поне в града всичко пак потръгна, както се полага, а утре трябва да измисля какво да правя отсега нататък.

Вдигна ръка и откри на устните си нещо странно. Усмивка. Опита се да я улови с ръка и — ако е възможно — да я прочути.

„Може да е от времето — размишляваше той. — Може да е от вятъра, тъкмо така появява. А може да е от някакъв чудат сън... какво ли сънувах?... и сега, щом часовникът оживя отново... Трябва да разнищя положението. Войната е почти към края си. Но как да я довърша? И как да *победя*?“

Куотърмейн подаде глава през прозореца и се загледа в сребърния сърп на луната в среднощното небе. Луната, часовникът, скърцащите му кости... Припомни си неизброими ноци, в които бе гледал от прозореца спящия град, макар че в отминалите години не бе прегърбен и ставите му не се схващаха. В предишните години, когато гледаше през същия този прозорец, беше млад, пращеше от здраве, преливаше от нахакана жизненост също като онези момчета...

„Я почакай! Чий рожден ден е най-скоро? — питаше се той и се мъчеше да извика в паметта си личните картони на учениците. — На някое от чудовищата ли? Какъв златен шанс ще е. Ще ги унищожа с благодост, ще прикрива петната по козината си, ще навлека кучешка премяна, за да скрия коварната котка под нея!

Изобщо няма да се усетят какво ги е сполетяло“.

29.

Денят беше от онези, в които всички врати са отворени, а щорите на прозорците вдигнати нагоре от зазоряване. Никой не го свърташе вътре, всеки беше навън, никой нямаше да умира, всеки щеше да живее вечно. По-скоро пролет, а не сбогуване с лятото, по-скоро раят, а не Илинойс. През нощта бе валил дъжд, охладил беше жегата, а сутринта, когато облаците бързо се разпръснаха, всяко дърво във всеки двор те поръсваше с отделен, личен дъждец, ако го разтръскаш пътьом.

Куотърмейн се надигна от постелята и количката му зафуча из къщата по траектории, направлявани от ръцете. Отново откри на устата си онова странно нещо — усмивката.

Отвори широко кухненската врата с крак и нахълта с блеснали очи, с усмивка, сякаш залепена за тънките му устни, при прислугата и...

Тортата.

— Добро утро, господин Кал — посрещна го готвачката.

Тортата се извисяваше над масата като величествените Алпи. Към уханието на утрото се прибавяше мирисът на свеж сняг върху бял връх, ароматът на замръзнали цветчета и подсладени рози, на бледорозови свещи и прозирна глазура. Беше като далечен хълм във видение за бъдещето — торта с белотата на облаци по пладне, торта с формата на натрупани години, всяка свещ готова да бъде запалена и духната.

— Това... — прошепна Куотърмейн. — О, Господи, това ще свърши работа! Отнесете я в дерето. По-живо.

Икономката и градинарят вдигнаха бялата планина. Готвачката избърза пред тях да им отвори вратата.

Изнесоха я през прага, по верандата и през градината.

„Кой би устоял на такава сладост, на такава мечта?“ — мислеше си той.

— Внимавайте!

Икономката се подхлъзна на влажната от росата трева.

Куотърмейн стисна очи.

— Не, за Бога, не!

Когато пак отвори очи, прислужниците още крачеха — уверено, но леко запотени — надолу по склона към зеленото дърво, към бистрата вода и хладните сенки под високите дървета, към масата за рождения ден.

— Благодаря ти... — промърмори Куотърмейн и добави: — Боже.

Под него в дърето слагаха тортата на масата, тортата белееше и сияеше свършена.

30.

— Ето така — каза майка му и му нагласи вратовръзката.

— На кого му пука за рождения ден на някакво си момиче? — рече ѝ Дъглас. — Направо е ужасно.

— Щом Куотърмейн се е постарал дори да приготви торта за Лисабел, ти можеш да отделиш един час и да отидеш. Особено след като той ви разпрати покани. Дръж се любезно, само това искам от тебе.

— Хайде бе, Дъг, хайде! — извика Том от верандата отпред.

— Задръж малко! Ей сега идвам.

И рамката на мрежата против комари се затръшна, той се озова на улицата и двамата с Том закрачиха в хубавия ден.

— Охо — прошепна Том засмян, — ще се тъпча, докато ми призлее.

— Това са някакви потайни и лукави кроежи — натърти Дъглас. — Как тъй изведнъж Куотърмейн не вдига врява? Как тъй взе просто да ни се усмихва лъчезарно?

— Нито веднъж в живота си — отвърна Том — не съм се противил на парче торта или купичка сладолед.

По средата на квартала до тях тръгна Чарли, който наглед се бе запътил за погребение.

— Ей, тая вратовръзка ще ме удуши — сподели, докато крачеше начумерено до тях.

Минутка по-късно към тях се присъединиха Уил и останалите.

— Щом празненството свърши, хайде да отидем при Ябълков ручей да се топнем голи. Може да ни е последният шанс, преди да захладнее. Лятото си отиде.

— Само аз ли си мисля, че в това има нещо коварно? — попита Дъг. — Откъде накъде дъртият Куотърмейн урежда празненство за рождения ден на Лисабел? И защо покани тъкмо нас? Надушвам нещо гнило.

Чарли подръпна вратовръзката си и каза:

— Не ми се ще да го казвам, Дъг, ама като гледам, нищо няма да излезе от нашата война. Не се вижда никаква *причина* още да се сражаваме срещу тях.

— Де да знам, Чарли. Нещо не се връзва.

Стигнаха до дерето и спряха.

— Е, вече сме тук — промълви Дъглас. — Бъдете нащрек. Ако дам знак, разпръснете се и офейкайте. Вие идете там, аз ще слеза след минута. Трябва да поумувам малко за стратегията.

Те го оставиха неохотно и тръгнаха надолу по склона. И само след стотина стъпки забързаха надолу, после заподскачаха и накрая хукнаха с крясъци. Спряха чак долу при масите, а отнякъде дотичаха и момичета, досущ бели птици, изпърхали ниско над тревата, и всички се събраха. Появи се и Калвин С. Куотърмейн, спускаше се по пътеката в количка и подвикваше високо и весело.

— По дяволите — каза Дъглас, останал сам горе. — Тоест... Да му се не види.

Децата се стълпиха, бутаха се и се смееха. Погледнати отдалеч, приличаха на малки фигури върху красива сцена. Смехът им стигаше до ушите на Дъглас и устните му потрепваха.

А зад децата върху собствената си маса с бяла покривка беше блестящата торта за рождения ден. Дъглас се вторачи в нея.

Издигаше се етаж след етаж, толкова огромна, че стърчеше колкото снежен човек, великолепа и сияеща под слънцето.

— Дъг, ей, Дъг! — носеха се гласове към него.

Но той не чуваше.

Тортата, бялата прекрасна торта, къс зима, съхранен отпреди години, хладна и снежна в този ден на проточило се лято. Бялата великолепа торта от скреж, лед и снежинки, от ябълкови цветчета и напъпили лилии. Гласовете кънтяха в смях, който долиташе нагоре при него, както си стоеше сам и откъснат, и викаха:

— Дъг, хайде бе, Дъг, слез тук. Хайде, Дъг...

Очите му бяха заслепени от снежната, заскрежена торта. Усети как краката му го запращат надолу в дерето и знаеше, че върви към масата и бялото видение, но нямаше как да спре краката си, нито да извърне очите си, а всякакви мисли за военни планове и войскови маневри отлетяха от ума му. Започна да се плъзга, да подскача, затича

все по-бързо и щом стигна до голямо дърво, се вкопчи в него да си поеме дъх. И се чу да шепне:

— Здравсти.

И всеки, погледнал го в светлината на снежната планина, в сиянието на зимния хълм, отвърна:

— Здравсти.

Той се присъедини към празненството.

Тук беше Лисабел. Стоеше сред другите с лице, изящно като украсата по глазурата на тортата, устните ѝ меки и розови като свещите за рождения ден. Големите ѝ очи го приковаха на място. Изведнъж Дъг усети тревата под подметките си. Гърлото му пресъхна. Езикът му запълни устата. Децата щъкаха насам-натам и Лисабел беше в центъра на тази въртележка.

Куотърмейн напираше вихрено по неравната пътека, количката едва ли не летеше и за малко не се блъсна в масата. Той ахна и спря в края на гъмжилото с изражение на неимоверно задоволство на набръчканото жълтеникаво лице.

После се появи господин Блийк и застана зад инвалидната количка със съвсем различна усмивка.

Дъглас гледаше как Лисабел се наведе към тортата. Лекият аромат на свещите повяваше с ветреца. Лицето ѝ напомняше лятна праскова, красиво и топло, пламъчетата на свещите се отразяваха в тъмните ѝ очи. Дъглас затаи дъх. Целият свят чакаше, затаил дъх. Куотърмейн застина, впил пръсти в облегалките на количката, сякаш имаше опасност собственото му тяло да избяга. Четиринадесет свещи. Четиринадесет години, които да бъдат духнати, за да бъде отправен погледът към още една, добра като тях или още по-хубава. Лисабел като че беше щастлива. Носеше се по течението с могъщата река на Времето и пътешествието ѝ харесваше, даряваше ѝ блаженство. Щастие то на лудостта се криеше в очите и ръцете ѝ.

Тя издиша силно с уханието на лятна ябълка.

Свещите угаснаха.

Момчетата и момичетата се стълпиха около тортата, а Лисабел взе голям сребърен нож. Слънцето проблясваше по острието и обгаряше очите. Тя разреза тортата и сложи първото парче в една чиния с ножа. Вдигна чинията с две ръце. Тортата белееше, мека и

сладка дори наглед. Всички впериха погледи в нея. Старецът Куотърмейн се хилеше като слабоумен. Блийк се подсмиваше тъжно.

— На кого да дам първото парче?! — възкликна Лисабел.

Умуваше дълго, все едно влагаше и частичка от себе си в меките цветове и завъртулките на захарната глазура.

Бавно направи две крачки. Вече не се усмихваше. Лицето ѝ излъчваше сериозна тържественост. Изпъна ръце и подаде чинията на Дъглас.

Застана пред него и доближи лицето му така, че той усети дъха ѝ по бузите си.

Стреснатият Дъглас отскочи.

Втрещена, Лисабел се ококори и отначало той не проумя тихото ѝ възклицание.

— Плашльо — извика тя. — И бъзльо отгоре на всичко! — добави.

— Не я слушай, Дъг — вметна Том.

— Ами да, няма защо да търпиш това — добави Чарли.

Дъг се отдръпна още една крачка назад. Примигваше.

Държеше чинията в ръцете си, децата стояха около него. Дъглас не видя как Куотърмейн намигна на Блийк и го смуши с лакът. Виждаше само лицето на Лисабел. Лице със сняг и вишни, с вода и трева, лице като този късен следобед. Лице, което надзърташе в него. Струваше му се, че незнайно как тя го докосва и тук, и там — по клепачите, по ушите, по носа. Потръпна. И отхапа от тортата.

— Е, нищо ли няма да кажеш? — попита тя. — Щом се плашиш тук,хващам се на бас, че ще се боиш повече там. — Тя посочи към горния край на дерето. — Довечера всички отиваме там. Хващам се на бас, че ти няма и да се мернеш наблизко.

Дъглас изви поглед от нея към горния край на дерето. Там беше къщата с духовете, където момчетата се събираха понякога денем, но никога не се претрашаваха да отидат нощем.

— Е, какво се помайваш? — подкани го Лисабел. — Ще бъдеш ли там, или не?

— Дъг — каза му Том, — недей да търпиш това. Дай ѝ да се разбере.

Дъг пак отмести поглед от лицето ѝ към високия ръб на дерето и къщата с духовете.

Тортата се топеше в устата му. Той зяпаше къщата, мъчеше се да реши нещо и заради тортата, заради топящата се на езика му захар, не знаеше какво да направи. Сърцето му биеше лудо, кръвта нахлуваше в лицето му.

— Аз... — изграчи Дъг.

— Какво „аз“? — подкачи го Лисабел.

— ...ще бъда — довърши той.

— Само така, Дъг — похвали го Том.

— Не се оставяй да те прави на глупак — добави Бо.

Но Дъг обърна гръб на приятелите си.

Изведнъж го споходи спомен. Преди години бе убил пеперуда, кацнала на храст: смаза я с пръчка без никаква причина, просто му се прииска. Озърна се и на верандата стоеше стъписан дядо му, като на снимка в рамка. Дъглас захвърли пръчката и вдигна съсипаните крилца на пеперудата, ярките парченца от слънце и трева. Опита се да ги събере отново в едно цяло, да им вдъхне живот. Но накрая промълви разплакан: „Съжалявам“.

Тогава дядо му отвори уста и каза: „Винаги помни, че всичко се движи“. Щом си спомни за пеперудата, Дъг се сети за Куотърмейн. Дърветата се разлюляха с вятъра и изведнъж той се взря през очите му, долови какво е да живееш сам в къща с духове. Отиде при празничната маса, взе чинията с най-голямото парче торта и тръгна към стареца. Лицето на Куотърмейн се смръзна като колосана яка, после лишеният от блясък поглед се плъзна питащо по очите, брадичката и носа на момчето.

Дъглас спря пред количката.

— Господин Куотърмейн...

Подаде чинията през топлия въздух и я сложи в ръцете на стареца.

Отначало те не помръднаха. После все едно се пробудиха и се разтвориха от изненада. Куотърмейн се вторачи в този дар с безкрайно недоумение.

— Благодаря — каза толкова тихо, че никой не го чу.

Поднесе парченце бяла глазура към устните си.

Всички бяха притихнали.

— Божичко, Дъг! — изсъска Бо и го издърпа настрани от количката. — Защо ти беше да го правиш? Днеска да не е Денят на

мира^[1]? Може ли да ти откъсна еполетите? Защо поднесе торта на тоя гаден дъртак?

„Защото... — помисли Дъг, но не го каза — ами защото го чух, че *диша*“.

[1] 11 ноември, краят на Първата световна война. — Б.ред. ↑

31.

„Загубих — мислеше си Куотърмейн. — Загубих играта. Шах и мат“.

Блийк буташе през квартала количката с Куотърмейн, сякаш бе натоварена със сушени кайсии и жълта ракита под бледнеещото следобедно слънце. На Куотърмейн му бяха омразни сълзите, които напиреха в очите му.

— За Бога?! — извика той. — Какво всъщност се случи?

Блийк му каза, че не е сигурен дали това е тежка загуба, или малка победа.

— Няма да пробуташ тези „малки победи“ точно на мен! — изфуча Куотърмейн.

— Добре — съгласи се Блийк. — Няма.

— Изведнъж в това момчешко... — Куотърмейн млъкна, защото не му стигна въздух. — Лице — продължи. — В това момчешко лице...

Докосна устните си, за да изкопчи думите с пръсти. Той бе видял себе си да наднича от очите на момчето като през отворена врата.

— Как аз попаднах там, как?!

Блийк си замълча, кротко буташе количката с Куотърмейн и през слънчевите места, и през сенчестите.

Куотърмейн не докосваше обръчите, с които можеше да върти колелата. Гърбеше се и гледаше изцъклено над поклащащите се дървета, над течащата бяла река на тротоара.

— *Какво се случи?*

— Щом не знаеш — отвърна Блийк, — и аз няма да ти кажа.

— Мислех, че съм ги победил. Мислех, че съм коварен, досетлив и хитър. Но не победих.

— Не победи — потвърди Блийк.

— Не разбирам. Всичко беше *нагласено* да побеद्या.

— Ти им направи услуга. Накара ги да пристъпят напред.

— Това ли съм направил? Значи победата е тяхна.

— Може и да не го знаят засега, но е така. Всеки път, когато направиш крачка, дори да не ти се иска — промълви Блийк. — Когато боли, когато означава да се сблъскаш лице в лице със смъртта или дори когато означава да умреш — винаги е добре. Всичко, което върви напред, побеждава. Няма шахматна партия, спечелена от играч, който цял живот е седял и е обмислял следващия си ход.

Куотърмейн мълчаливо се остави да бъде избутан до следващата пресечка и чак тогава каза:

— Брейлинг беше глупак.

— Заради метронома ли? Да. — Блийк поклати глава. — И днес можеше да е жив, ако сам не се бе наплашил до смърт. Въобразяваше си, че може да остане на едно място или дори да тича назад. Въобразяваше си, че може да изиграе живота. Сам себе си изигра до чудесно слово и припряно погребение.

Свърнаха зад ъгъла.

— О, не е лесно да се откажеш — каза Куотърмейн. — През целия си живот съм се вкопчвал във всичко, което докосвах дори веднъж. Хайде, Блийк, да ти чуя поученията!

И Блийк послушно започна да го поучава:

— Трябва да се научиш как да не се вкопчваш, преди да се научиш как да придобиваш. Животът трябва да бъде докосван, а не удушаван. Трябва да се отпуснеш, понякога да оставяш нещата да се случват, а друг път да се движиш заедно с тях. Също като с лодките. Поддържаш мотора включен, за да я насочваш по течението. И когато чуеш шума на водопада все по-близо, разтребваш в лодката, слагаш си най-хубавата шапка и вратовръзка и си пушиш пурата чак до мига, когато пропадаш. И това е истинска победа. Не се опитвай да спориш с бездната.

— Разходи ме още веднъж из квартала.

— Готово.

Прецедената през листата светлина трепкаше върху тънката като хартия кожа по китките на старците, сенките се редуваха с отслабващите слънчеви лъчи. Вървяха сред тих шепот.

— Изведнъж в това момчешко лице... Блийк, той ми даде торта!

— Видях.

— Но защо, защо го направи? И все ме поглеждаше, все едно съм някой непознат. Заради това ли беше? Или заради нещо друго? Защо го

направи? А пък аз се гледах от неговото лице. И знаех, че съм победен.

— Да речем, че може би не си победил. Но и не си победен.

— Какво ме сломи тъй ненадейно? Мразех това чудовище и изведнъж... мразех себе си. Защо?

— Защото той не е твоят син.

— Що за нелепост!

— Напротив. Доколкото знам, никога не си се женил...

— Никога!

— И никога не си имал деца.

— Никога!

— И тези деца никога не са имали деца.

— Естествено. Не би било възможно!

— Ти си се откъснал от живота. Момчето те свърза отново. Той е внукът, когото би трябвало да имаш, за да не спират соковете, за да поддържаш живота буден.

— Трудно ми е да повярвам.

— Ще се опомниш полека. Не можеш да срежеш всички телефонни кабели и да продължиш да си приказваш със света. Вместо да живееш в сина си и в сина на твоя син, ти *наистина* се бе запътил към бунището. Момчето ти напомни за твоя окончателен и безвъзвратен край.

— Стига вече, стига!

Куотърмейн сграбчи твърдата гума по колелата и ги спря рязко.

— Погледни истината в очите — натърти Блийк. — И двамата сме стари глупаци. Малко е късничко да помъдреем, но по-добре да приемем това с ирония, отколкото изобщо да не разберем.

Блийк откопчи пръстите на приятеля си от колелата със спици като паяжина, избута количката до следващия ъгъл и светлината на залязващото слънце оцвети лицата им със здрава руменина. Блийк добави:

— Виж какво, животът ни дава всичко. После ни го отнема. Младост, любов, щастие, приятели. Накрая мракът поглъща всичко. Не ни стигна разум да разберем, че можеш да го завещаш — живота де — на други. И външността си, и младостта си. Да го предадеш нататък. Да го подариш. Да го използваш и да се примириш без сълзи. Твърде чудато щафетно бягане и само Бог знае докъде ще стигне то. Само че в последната си обиколка по пистата откриваш, че никой не те чака да

поеме щафетата. Няма на кого да предадеш палката. Участието ти в бягането е било безсмислено. Провалил си отбора.

— Това ли направих?

— Да. Ти не навреди на момчето. Всъщност ти се стараеше да го накараш да порасне. И двамата сбъркахте за малко. Сега и двамата побеждавате. Не защото искате, а защото сте принудени.

— Не, само той се откъсна напред. Аз бях намислил да ги отгледам като плодове над гроба си. Но успях само да им дам...

— Обич.

Куотърмейн не можеше да изрече думата. Тази ужасяващо сладка дума с вкус на противен бонбон. Толкова изтъркана, правдива, дразнеща, чудесна, плашеща и — в края на краищата — толкова изгубена за него.

— Те победиха. Направих им услуга, за Бога — услуга! Аз бях сляп! Исках да тичат наоколо като нас, да се съсухрят и да бъдат потресени от съсухрянето си, и да умрат, както умирам и аз. Но те не проумяват, те не знаят и са още по-щастливи, ако това изобщо е възможно.

— Да. — Блийк буташе стола. — По-щастливи. Защото да остарееш не е чак толкова лошо. Нищо не е лошо, ако имаш едно нещо. Онова нещо, с което всичко е наред.

Пак ужасната дума!

— Не я казвай!

— Но си мисля за нея — призна Блийк, който полагаше героични усилия, та непривичната усмивка да не извие устните му.

— Да, прав си, да, потиснат съм и седя тук, разплакан като проклет изкуфял идиот!

Луничките на сенките от листата се плъзгаха по старческите петна на ръцете му. За миг се напасваха като пъзел и правеха ръцете му привидно мускулести, загорели и млади. После от оставащите назад дървета падаха нови примигващи луничави сенки.

— Какво да правя сега, какво да правя? Помогни ми, Блийк.

— Можем да си помагаме сами. Ти вървеше към ръба на бездната. Опитах се да те предупредя. Сега не можеш да ги удържиш. Ако беше поне малко разсъдлив, би могъл да поощряваш и занапред децата в тяхната дяволска революция, за да не пораснат никога, за да останат себични. Колко нещастни ще са тогава!

— Намери кога да ми го кажеш.

— Радвам се, че не се сетих по-рано. Най-лошото е никога да не пораснеш. Виждам го навсякъде около себе си. Виждам деца във всяка къща. Погледни натам — ето я къщата на Лионора, горката жена. А тук живеят онези двете стари моми с тяхната Зелена машина. Деца, деца без обич. Погледни и натам. Към дерето. Там беше Самотника. Ама че живот, ама че дете в мъжко тяло. В това е разковничето. Можеш да превърнеш всекиго от тях в Самотник с повечко време и търпение. Ти приложи погрешна стратегия. Не принуждавай хората да пораснат. Глези ги като бебета. Научи ги да разчовъркват недоволството си и да отглеждат личните си отровни градинки. Мънички лехи на омразата и предразсъдъците. Ако си искал да са нещастни, би било много по-добре да им кажеш: „Бунтувайте се, аз съм с вас, нападайте! Невежество, на твоя страна съм! Долу тия прости свине!“

— Не ми натяквай. И без това вече не ги мразя. Какъв странен следобед, колко е необикновен. Аз бях там, в лицето му. Аз бях там, влюбен в момичето. Сякаш времето никога не е отминавало. Отново зърнах Лайза.

— Все още е възможно, разбира се, можеш да върнеш процеса назад. Детето е у всички ни. И не е трудно да го държиш заключено завинаги. Опитай пак.

— Не, сложих край на това. Край на войните. Нека продължат. Ако заслужат по-добър живот от моя, така да бъде. Сега не бих си позволил жестокостта да им пожелае живот като моя. Не забравяй, че аз бях там, в лицето му, и я видях. Боже, какво хубаво лице! Изведнъж се почувствах толкова млад. А сега обърни количката и ме заведи у дома. Искам да поразсъждавам около година. Трябва да започна да проумявам по малко.

— Добре, Ебенизър.

— Не, не съм Ебенизър, не съм Скрудж^[1]. Никакъв не съм. Не съм решил да бъда никакъв. Не може да стане толкова скоро. Само знам, че не съм съвсем същият. Трябва да си изясня какъв искам да бъда.

— Можеш да даваш пари за благотворителност.

— Познаваш ме твърде добре, за да ми предлагаш точно това.

— Имаш брат.

— Живее в Калифорния.

— Откога не си го виждал?

— О, Господи — от трийсетина години.

— Той има деца, нали?

— Да, струва ми се, че са две момичета и момче. Отдавна са пораснали. Имат свои деца.

— Би могъл да им напишеш писмо.

— И какво да е то?

— Покани ги на гости. Имаш голяма къща. И някое от тези деца, Господ да му е на помощ, може и да прилича на тебе. Виждаш ли, ако нямаш собствена увереност в съдбата, в безсмъртието, наречи го както искаш... можеш да я получиш чрез домочадието на брат ти. Предполагам, че ще ти е приятно да създадеш такава връзка.

— Глупости.

— Не, здравомислие. Твърде стар си за женитба и деца, твърде стар за всичко друго освен експерименти. Знаеш как е — някои деца приличат на бащите си, на майките си или пък на бабите и дядовците си, други пък са се метнали на отдавна забравен брат. Не мислиш ли, че това ще ти допадне?

— Твърде лесно е.

— Все пак си помисли. Не чакай, защото пак ще затънеш — и отново няма да си нищо друго освен стар гадняр.

— Значи такъв съм бил! Брей... Не исках да съм гаден, но някак станах такъв. А *ти* гадняр ли си, Блийк?

— Не. Защото знам какво си причиних. Гаден съм само насаме със себе си. Не обвинявам другите за собствените си грешки. Лош по различен начин от твоя, разбира се, с чувство за хумор, което развих по принуда.

За миг Блийк като че заискри, но може и да беше заради залязващото слънце.

— И на мен чувството за хумор ще ми е нужно отсега нататък. Блийк, идвай при мен по-често.

Възлестите пръсти на Куотърмейн стиснаха ръката на Блийк.

— За какво ми е да те навестя дори още веднъж, жалък стар негоднико?

— Защото ние сме Славната армия, нали? Длъжен си да ми помагаш в мисленето.

— Куцията ще носи слепия — въздъхна Блийк. — Стигнахме.

Спря пред пътеката към сивата къща с лющещ се боя.

— Това ли е моят дом? — каза Куотърмейн. — Господи, грозен е като греха. Нуждае се от пребоядисване.

— Можеш да помислиш и за това.

— За Бога, толкова е грозен, че чак боли! Блийк, вкарай ме вътре.

И Блийк забута количката със своя приятел по пътеката към къщата.

[1] Ебенизър Скрудж, героят на Дикенс от „Коледна песен“, се е превърнал в нарицателно за студен и себичен човек. — Б.пр. ↑

32.

Дъглас стоеше с Том и Чарли в лъхащото на влага топло дърво, още зелено в късното лято. Комарите изпълняваха изящните си танци в тишината. С бръмчене като тананикане на танцуващ слабоумен.

— Всички се разотидоха — промълви Том.

Дъглас седна на един камък и си свали обувките.

— Бум, убит си — тихо му каза Том.

— Как ми се иска, ох, как ми се иска да бях умрял — отвърна

Дъг.

— Свърши ли войната? — попита Том. — Да спусна ли знамето?

— Какво знаме?

— Ами... знамето.

— Ъхъ, спусни го. Не знам дали войната е свършила наистина... но е ясно, че се промени. Трябва обаче да разгада как.

— Е, да, ти поднесе *торта* на врага — намеси се Чарли. — И това ако не е странно...

— Та-да-дааа... — напяваше Том.

Правеше се, че дърпа нещо в топлата празнота на тишината. Стоеше тържествено до ромолящия поток в лятната вечер под залязващото слънце.

— Та-да-дааа... Та-да-дааа — напяваше Том. — Отбой.

По бузата му се стече сълза.

— Ох, да му се не види! — извика Дъглас. — Престани!

Дъглас, Том и Чарли се изкатериха по склона на дървото и тръгнаха през претъпкания подреден град, по широките и тесни улици между хилядата наместени къщи, тези светли затвори, по разчертаните тротоари и непоклатимите улици, а дивата природа се отдалечаваше от тях и им се струваше, че цяло море се е отдръпнало от брега на техния живот само за един ден. Внезапно се озоваха в града и в живота, който трябваше да преживеят в града през следващите четири десетилетия, да отварят и затварят врати, да вдигат и спускат щори. Зелените ливади бяха далечни и чужди.

На Дъглас му се привиждаше, че Том се източва на ръст с всяка минута. Усети глада със стомаха си и си помисли за всички чудесни ястия вкъщи, представи си как Лисабел духна свещите и как седеше, загърбила четиринадесет изгорели години, без да я е еня, толкова хубава и сериозна. Помисли и за Самотника — наистина самотен, жадуващ за любов и вече мъртъв.

Дъглас спря пред дома на Чарли, чувстваше как сезонът се променя.

— Ще ви оставя, момчета — каза Чарли. — Ще се видим после при къщата на духовете с онези тъпи момичета.

— Да, Чарли, ще се видим.

— До скоро, Чарли — каза и Том.

— Знаете ли — каза Чарли, все едно си спомни нещо важно. — Мислех си за нещо. Чичо ми е на двайсет и пет. Намина днес, караше голям буик и беше с жена си. Много мила и много хубава. И цяла сутрин си мислех — може пък да *ги оставя* да ме направят на двайсет и пет, а? Мен ако питате, това си е съвсем прилична средна възраст. Ако ми позволят да се возя в буик с такава хубава жена, ще се съглася. Но дотук, да сме наясно! Никакви хлапета. Само не и вряскащи хлапета. Само хубава кола и хубава жена с мен, да си караме към езерото. Олеле! И трийсетина години мога да изкарам така. Аз си поръчвам трийсетина години да си остана все на двайсет и пет. Зареждам колата и отпрашвам по пътя.

— Струва си да помисли човек за това — съгласи се Дъглас.

— Влизам вкъщи, за да си мисля още сега.

— И кога пак започваме войната? — попита Том.

Чарли и Дъглас се спогледаха.

— А бе, де да знам — малко смутено отвърна Дъг.

— Утре, идната седмица, следващия месец?

— Сигурно.

— *Не може* да се откажем от войната! — заяви Том.

— Стига бе, не се отказваме — каза Чарли. — *От време на време* ще го правим пак, нали, Дъг?

— Да, да, то се знае!

— Променяме стратегията, определяме нови цели, такива ми ти работи — продължи Чарли. — Ще си имаме войни, Том, хич не се тревожи.

— Обещавате ли? — изхленчи Том просълзен.

— Честен кръст, кълна се в честта на майка ми.

— Добре — примири се Том, но долната му устна трепереше.

Вятърът засвири хладно — вечер в началото на есента, не в края на лятото.

— Е... — Чарли още стоеше, усмихваше се смутено и поглеждаше Дъг изпод вежди. — Голямо сбогуване с лятото си направихме, нали?

— И още как.

— Имахме какво да правим, а?

— И още как.

— Само дето — вметна Том — не прочетохме във вестника: „Кой победи?“

Чарли и Дъглас се взряха в по-малкото момче.

— Кой победи ли? Не говори глупости! — Дъглас замълча и се зазяпа в небето. После погледна другите двама. — Де да знам. Ние ли, те ли...

Чарли повъртя пръст в лявото си ухо.

— Всички. Първата война в историята, в която всеки е победител. Не мога да го проумея. Хайде чао.

Тръгна по пътеката, мина през предния двор, отвори вратата на къщата, махна им и се прибра.

— И Чарли си отиде — промълви Дъглас.

— Ей, че ми е тъжно! — въздъхна Том.

— От какво?

— Не знам. Все си свиря „Отбой“ наум. Просто мелодията е тъжна.

— Да не ми се разреवेश пак!

— Не, ще си мълча. И знаеш ли защо? Аз май разгадах нещата.

— Как тъй?

— Ами фунийките сладолед свършват твърде бързо.

— Що за глупост изтърси...

— На фунийките сладолед винаги им виждаш сметката. Все се оказва, че едва съм ги захапал отгоре и вече дояждам острия край. Все се оказва, че щом скоча в езерото, когато започне ваканцията, и вече излизам от водата отсреща, за да отида на училище. Ами да, не е чудно, че не ми е весело.

— Зависи как ще погледнеш на нещата — отговори Дъг. — Я си помисли за всичко, което още не си *започвал*. Пред тебе има милион фунийки сладолед, десет милиарда ябълкови сладкиши и стотици летни ваканции. Милиарди неща чакат да си отхапеш, да ги изгълташ или да скочиш в тях.

— Да, но поне веднъж ми се ще — каза Том — да има толкова голяма фунийка сладолед, че да си ядеш от нея вечно, да няма край и все да си щастлив. Иха-а!

— Няма такава фунийка сладолед.

— Само едно нещо искам — упорстваше Том. — Една ваканция, в която да няма последен ден. Или една дневна прожекция с Бък Джоунс — олеле! — все да си препуска, да гърми и да поваля индианци като лимонадени шишета. Дай ми само едничко нещо, дето няма край, и направо ще *пошуря* от кеф. Понякога си седя в киното и плача, щом видя надписа „Край“ на филма с Джак Хокеи или Кен Мейнърд. Няма нищо по-тъжно от последната пуканка на дъното на кутийката.

— По-добре внимавай — рече му Дъг. — Ей сега пак ще те прихване. Помни, да му се не види, че пред тебе има още десет хиляди дневни прожекции.

— Е, дойдохме си вкъщи. Направихме ли нещо днес, за което да си го отнесем?

— А, не.

— Тогава да влизаме.

И те влязоха, като затръшнаха вратата зад себе си.

33.

Къщата се издигаше над ръба на дерето. Изглеждаше обитавана от духове, тъкмо каквото всички говореха за нея.

Том, Чарли и Бо се изкачиха след Дъг по склона на дерето и застанаха пред странната къща в девет вечерта. В далечината часовникът на съда отброи кръглият час.

— Ето я — отрони Дъг.

Въртеше глава наляво-надясно, сякаш търсеше нещо.

— Какво ще правим? — попита Том.

— А тук има ли духове — обади се Бо, — както разправят?

— Не и в осем часа, доколкото съм чувал — отговори Дъг. — Нито пък в девет. Но към десет от къщата вече се чуват особени звуци. Мисля, че трябва да се помотаем тук, за да разберем така ли е. Освен това Лисабел каза, че ще дойде с приятелките си. Да почакаме и ще видим.

Стояха при храстите до стъпалата на верандата, чакаха и накрая луната се показа.

Някъде по пътеката се чува стъпки, а откъм къщата — звуци, като че ли някой се качваше по стълба.

Дъг наостри уши, наклони глава, но не успя да различи какво става.

— Стига бе — каза Чарли. — Какво правим тук? Ще пукна от скука. Имам да пиша домашно. Май е по-добре да си отида вкъщи.

— Задръж — спря го Дъг. — Да почакаме още няколко минути.

Чакаха, а луната се издигаше в небето. И тогава, малко след десет, щом последният удар на часовника заглъхна в нощта, чува шумовете. Откъм къщата — отначало слабо, почти недоловимо, до тях стигна шумолене и стържене, сякаш някой буташе сандъци от една стая към друга.

След няколко минути чува рязък вик, после още веднъж, след това някакво шептене и пак шумолене, накрая и глух удар.

— Тези звуци — отсъди Дъг — несъмнено са си призрачни. Все едно убиват някого, а после влачат труповете из стаите. Не ви ли

звучеше така?

— А бе... — отвърна Том. — Не знам.

— Не питай мен — каза Бо.

— Е — рече и Чарли, — страхотна шумотевица, спор няма. Чуели се още един вик, аз се махам.

Стояха нащрек и чакаха, почти забравили да дишат. Тишина. Неочаквано се чуха още стонове и викове, след тях нещо като слаб зов за помощ.

Всичко стихна.

— Дотук бях — отсече Чарли. — На мен ми стига.

— И на мен — призна Бо.

Двете момчета се обърнаха и побягнаха.

Силен шепот накара косъмчетата по тила на Дъг да настръхнат.

— За тебе не знам — обади се Том, — но и аз се махам. Ако искаш да останеш и да слушаш някакви си проклети призраци, стой си, но аз не искам. Ще се видим вкъщи, Дъг.

Том се обърна и избяга.

Останал сам, Дъг се вторачи в старата къща. По едно време чу някой да се качва по пътеката зад гърба му. Обърна се, стиснал юмруци, готов да се брани срещу среднощния нападател.

— Лисабел... Какво правиш тук?

— *Казах ти*, че ще дойда. Но *ти* какво правиш тук? Помислих те за бълзльо. Истината ли казват? Намери ли нещо? Тоест всичко това е голяма тъпотия, нали? Няма никакви призраци, нали? Няма начин това място да е обитавано от духове.

— Решихме — обясни той — да дойдем и да почакаме, за да се убедим. Но другите се уплашиха и сега съм само аз. Стоя си тук, чакам и слушам.

Заслушаха се. Тих вик се процеди от къщата в тъмата.

— Това дух ли е? — попита Лисабел.

Дъг напрегна слух.

— Да, дух е.

След малко чуха друг силен шепот и вик.

— А това друг дух ли е?

Дъг се взря в лицето й.

— Като те гледам, май се забавляваш.

— Не знам — отвърна Лисабел. — Някак е особено, но колкото повече чувам...

И се усмихна чудновато. Шепотът, подвикването и мърморенето в къщата се засилваха, Дъг усети как цялото му тяло се сгорещи, смръзна се и пак се сгря.

И тогава той се наведе, напипа някакъв камък, замахна и го запрати през прозорчето на входната врата.

Стъклото се пръсна със звънък трясък, вратата проскърца и бавно се отвори. Изведнъж всички духове нададоха вопъл в един глас.

— Дъг! — ахна Лисабел. — Това пък защо го направи?

— Защото... — подхвана той.

В този миг затропаха крака, шептенето изригна като гейзер и плътна тълпа бели силуети изскочи от къщата, профуча по стъпалата и се понесе по пътеката към дерето.

— Дъг... Защо го направи?

— Защото вече не издържах. Защото някой трябваше да ги подплаши, за да ги изпъди. Все някой трябваше да направи нещо смислено. Хващам се на бас, че няма да се върнат.

— Какъв ужас — промълви Лисабел. — Защо ти се прииска тук да няма духове?

— А ти защо си мислиш, че имат право да са тук? Дори не знаем чии са.

— Добре — ядосано изтърси Лисабел. — Ей сега ще те науча аз тебе.

— Какво? — сепна се Дъг.

А тя пристъпи към него, сграбчи го за ушите и лепна страховита целувка на устните му. Продължи само миг, но беше като удар на мълния, изскочила от нищото, за да порази лицето му и да изтормози тялото му.

Той се разтресе от главата до петите, пръстите му се изопнаха и дори си представи, че върховете им пръскат искри. Клепачите му затрепкаха, на челото му избиха невероятни капки пот. Задъха се и не можеше да вдиша.

Лисабел се отдръпна да огледа какво е направила — Дъглас Споулдинг, поразен от мълния.

Дъглас направи крачка назад от страх, че тя може да го докосне отново. Лисабел се засмя, лицето ѝ грейна.

— Така ти се пада! — извика тя. — Да ти е за урок!

Обърна се и изтича по пътеката, изостави го в невидимия порой, под ужасната буря — разтърсен, измъчван ту от жега, ту от студ, с увиснала челюст, с треперещи устни.

Ударът на мълнията го раздруса повторно в паметта му, още по-могъщо от първия път.

Дъг бавно се отпусна на колене, клатеше глава и се чудеше какво стана и къде се дяна Лисабел.

Погледна нагоре към къщата, която вече бе опустяла наистина. Питаше се дали да не се качи по стъпалата и да провери дали и той не е излязъл отвътре преди малко.

— Том — прошепна Дъг. — Отведи ме у дома.

После си спомни, че Том не е тук.

Обърна се, залитна, едва не се търкулна в дерето, но се опита да намери пътя към къщи.

34.

Куотърмейн се събуди със смях.

Лежеше и недоумяваше какво, всички дяволи го взели, го е развеселило толкова. Що за сън, вече изчезнал, можеше да е толкова прекрасен, че да набръчка лицето му в усмивка и да отпуши изпод ребрата му нещо подобно на кикот? Мили Боже... *Какво* беше това?

В мрака се обади по телефона на Блийк.

— Ти знаеш ли колко е часът? — възмути се Блийк. — Има само едно нещо, което те подтиква да изчакаш половината нощ, за да ми вкиснеш настроението — твоята глупашка война. Нали уж каза, че с тази проклетия е свършено!

— Да, да, така е.

— Какво?! — кресна Блийк.

— Край — успокой го Куотърмейн. — Само искам да се погрижа за още някои неща. Би могъл да го наречеш забавен завършек. Блийк, помниш ли онази колекция от куриози и медицински експонати, която събрахме през лятото преди години за градския панаир? Как мислиш, можем ли да намерим стъклениците? Дали не са в някое мазе или на някой таван?

— Предполагам. Но защо?

— Намери ги. Извади ги. Пак ще ги покажем. Събери нашата армия на белокосите. Имаме работа. Време е.

Щракане. Бръмчене.

35.

Огромнен въпросителен знак, нарисован на парче шперплат, висеше над входа на палатката. Тя бе издигната от едната страна на езерото, а навътре от входа започваше сумракът на надве-натри скалъпен от шперплат паянтов музей. Там имаше поредица подиуми, на които не бяха поставени изроди и зверове, нито пък се виждаха магьосници или фигури на хора. Загадъчната палатка се бе появила някак за една нощ, сякаш се бе разпънала сама.

В града Куотърмейн се подсмиваше.

Сутринта в училище Дъглас получи бележка без подпис. Съобщението беше простичко, с големи ъгловати букви от черно мастило: „ЗАГАДКАТА НА ЖИВОТА — ОБЯСНЕНА.??? ПРИ ЕЗЕРОТО. ЩЕ БЪДЕ ТУК ЗА КРАТКО“. Дъглас даде бележката на приятелите си и щом учебните часове свършиха, момчетата дотичаха тук с цялата бързина, на която бяха способни краката им. Но когато влезе с тях в палатката под въпросителния знак, Дъглас изпита неопишуемо разочарование. „Божичко, няма кости, няма динозаври, нито луди пълководци“. Нищо освен черно като нощта платно, плоски подиуми и... Дъглас се вгледа. Чарли присви очи. Уил, Бо и Том влязоха последни сред миризмата на стара дървения и просмолена хартия. Дори нямаше уредник на изложбата с цилиндър и показалка в ръка, който да ги разведе вътре. Имаше само...

Върху наредени масички стърчаха големи стъкленици, побиращи по пет-десет литра, пълни догоре с гъста прозрачна течност. Всяка бе запушена със стъклен капак с написан от несигурна ръка червен номер — общо дванадесет. А в стъклениците... дали пък това не бяха нещата, за които подсказваше въпросителният знак?

— Стига бе — промърмори Бо. — Тук няма нищо. Ама че прецакване. Аз съм чао.

Обърна се, дръпна платнището и излезе.

— Чакай — каза му Дъглас, но Бо вече не беше в палатката. — Том, Чарли, Уил, вие няма да си тръгнете, нали? Ще се минете, ако си отидете.

— Но тук няма нищо освен някакви стари стъкленици.

— Чакайте. Не са *само* стъкленици. Какво има в тях? Дайте да видим отблизо.

Примъкнаха се към подиума и започнаха да се местят бавно покрай него, взираха се в стъклениците. Липсваха етикети, които да им обяснят — само стъкло, течност и мека светлина, която привидно пулсираше от течността и осветяваше запотените им от очакване лица.

— *Какво* е това вътре? — попита Том.

— Кой го знае. Гледай внимателно.

Очите им шареха и се вторачваха, вторачваха се и шареха, погледите се приковаваха и изучаваха, чак докато носовете им не се приплескаха в стъклата, а устите им не зейнаха.

— Какво е това, Дъг? А онова? Ами ей това там?

— Аз как да знам? Мръдни малко!

Дъг се върна в началото на редицата и приклепна пред първата стъкленица, та очите му да са наравно с незнайното нещо вътре.

Големият ярък прозрачен съд наглед бе приютил голяма студена сива стрида. Дъг я позяпа, смънка нещо под носа си, стана и се премести. Другите момчета го последваха.

В течността на следващата стъкленица бе замряло нещо като парче от прозрачно водорасло или... не, по-скоро водно конче, ами да, миниатюрно водно конче!

А следващата стъкленица побираше подобие на одран заек или гола котка с оскубана козина... нататък ставаха по-големи...

Очите на момчетата се въртяха насам-натам, шареха, застиваха; те стрелкаха с погледи отново първата, втората, третата, четвъртата стъкленица.

— Дъг, какво има в *тази*?

Петата, шестата, седмата.

— Вижте!

Всички погледнаха — може и да беше някакво животно, катерица или маймунка... ами да, маймунка... но с прозрачна кожа и чудато печално изражение.

Осмата, деветата, десетата, единадесетата. Стъклениците имаха номера, но не и наименования. Нищо не подсказваше какво виждат момчетата, какво смразява кръвта във вените им. Но в края на

редицата при табелата за изхода спряха пред последната стъкленица и замигаха.

— Това *не може* да бъде!

— Не-е...

— Точно това е — ахна Дъглас. — Бебе!

— Че какво прави вътре?

— Мъртво е, тъпчо.

— Да бе, ама... как?...

Очите на всички се завъртяха рязко — към единадесетата, десетата, деветата, осмата, седмата, шестата, петата, четвъртата, третата, втората, първата — първата стъкленица с бледото малко извито нещо, което приличаше на стрида.

— Ако това е бебе...

— Тогава — добави Уил, целият изтръпнал — какви, вдън земя да потънат дано, са всичките тия гадости в *другите* стъкленици?

Дъглас преброи обратно, после пак поред, но си мълчеше. Цялата му кожа настръхваше като от мраз.

— Нямам думи.

— Дъг, изплюй камъчето.

— Тези неща в стъклениците... — започна той пребледнял, гласът му също бледа сянка. — Те са... и те са бебета!

И сякаш половин дузина чукове се стовариха в половин дузина кореми.

— *Не приличат* на бебета!

— Може да са твари от друг свят.

„Друг свят — мислеше си Дъглас. — В тези стъкленици, удавени. Друг свят“.

— Медузи — каза Чарли. — Октоподи. Сещате се...

— Има сини очи — прошепна Уил. — Гледа ни.

— Не гледа — възрази Дъг. — Удавено е.

— Недей, Дъг — прошепна Том. — Тръпки ме побиват.

— Да бе, тръпки — каза Чарли. — Аз направо се втресох. Откъде са се взели всички тия неща?

— Не знам — отвърна Дъглас, разтриваше си лактите.

— От сбирката на восьмичните фигури, показваха я миналата година. Нещо подобно беше.

— Тези не са от восък — възрази Том. — Ох, Дъг, това ей там си е истинско бебе, някога е било живо. Не бях виждал мъртво бебе. Гади ми се.

— Изтичай навън. По-живо!

Том се въртна и избяга. Чарли заотстъпва след него, погледът му се мятеше от бебето към медузата или каквото там беше, после към водното конче или може би нечие ухо с тъпанчето и всичко останало.

— Как тъй няма никой тук да ни каже какви са всички тия неща?
— учуди се Уил.

— Може би... — проточи Дъг, — може би ги е страх да ни кажат... или *не могат*, или пък *не искат*.

— Господи, премръзнах — оплака се Уил.

Зад платнището се чуваше как Том повръща.

— Ей! — внезапно кресна Уил. — То мръдна!

Дъг протегна ръка към стъклото.

— Не е!

— Мръдна, да му се не знае. Не му харесва да го зяпаме! Мръдна, казвам ти! Стига ми толкова. Изчезвам.

И Дъг остана сам в тъмната палатка със студените съдове, които побираха слепите твари, чиито облещени очи сякаш говореха колко е лошо да си мъртъв.

„Няма кого да питам, никого няма тук. Няма кого да питам и на кого да кажа. Как да разберем? Ще научим ли някога?“

Откъм другия край на музея в палатката се разнесе пронизителен смях. Шест момичета нахълтаха с кикот и пуснаха вътре ярък клин слънчева светлина.

Щом платнището се върна на мястото си, смехът им секна в тъмнината.

Дъг се обърна слепешком и излезе на светло.

Вдиша дълбоко лятно горещия въздух и стисна очи. Още виждаше подиумите, масите и стъклениците, напълнени с гъста течност, а в нея — увиснали странни късчета тъкан, чужди форми от непознати земи. Знаеше, че онова, което би могло да е блатна твар с половин око и половин крайник, изобщо не е такова. Онова, което би могло да е късче от призрак, от духовно извержение, изскочило от обгърнатата в мъгла книга в нощна библиотека, също не беше такова. Нито пък онова, което приличаше на мъртвородено кутре на любима

кучка. Пред мисления му взор съществата в стъклениците сякаш се разтапяха от течност в течност, от светлина в светлина. Ако погледът пробягаше по стъклениците, би могъл едва ли не да оживи нещата вътре, все едно плъзгаш парченца филмова лента пред зениците си и мъничките твари се уголемяват все повече, израстват им пръсти, длани, китки, лакти. И накрая спящата последна форма ококорва своите безизразни сини лишени от мигли очи и те приковава с втренчения си поглед, който крещи: „Погледни! Виж! Уловен съм тук завинаги! Какво съм аз? Какъв е въпросът, какъв? Възможно ли е ти там, под мен, отвън, който надничаш към мен... възможно ли е аз да съм... ти?“

До него стояха Чарли, Уил и Том, сякаш бяха пуснали корени в тревата.

— За какво беше всичко това? — прошепна Уил.

— Аз почти... — започна Дъг.

Прекъсна го Том, по бузите му се стичаха сълзи.

— Защо пък плача?

— Че за какво му е на човек да плаче? — отвърна Уил, но и неговите очи овлажняха. — Ама че работа... — прошепна той.

Чуха проскърцване. С крайчеца на окоето Дъглас зърна жена да бутта количка, в която нещо се сърдеше и хленчеше.

В следобедната тъмна мина хубава жена под ръка с моряк. До езерото цяла тайфа момичета играеха на гоненица, косите им се развяваха от подскоците, с които пъргави крака премерваха пясъка. Момичетата изтичаха нататък по брега и Дъглас, заслушан в смеха им, пак се загледа в палатката, входа и странния голям въпросителен знак.

И отново тръгна към палатката подобно на сомнамбул.

— Дъг? — обади се Том. — Къде отиваш? Пак ли влизаш да зяпаш всички ония боклуци?

— Може би.

— Защо?! — избухна Уил. — Гадни твари, които някой е напъхал в стари буркани за туршия. Аз се прибирам вкъщи. Хайде, да вървим.

— Ти тръгвай — каза му Дъг.

— Отгоре на всичко — Уил плъзна длан по челото си — не ми е много добре. Може да съм се уплашил. А вие?

— От какво има да се плашиш? — възрази Том.

— Нали сам каза, че са само гадни стари неща.

— Ще се видим по-късно. — Дъглас доближи бавно входа и спря в сенките. — Том, почакай ме.

И се шмугна вътре.

— Дъг! — Пребледнял, Том викаше към масите, стъклениците и чуждите твари в палатката.

— *Внимавай, Дъг, бъди нащрек!*

Понечи да влезе след него, но спря разтреперан, впил пръсти в лактите си, стиснал зъби, наполовина в нощта, наполовина на слънце.

III. ΑΠΟΜΑΤΟΚΣ^[1]

36.

Изведнъж градът се напълни с момичета — тичаха тук, вървяха там, влизаха, излизаха. Момичета в магазина за евтини дрънкулки, момичета си клатят краката на високите табуретки до машината за газирани напитки, момичета отразени в огледала или витрини, слизащи от тротоара или стъпващи на него. И всички в ярки премени, все още съвсем не есенни, и всички — е, може би не всички, но повечето — с развени от вятъра коси и до една със сведен поглед, за да видят накъде ли може да ги отведат обувките им.

Изглеждаше, че това нашествие от момичета се е случило едва ли не за ден, и Дъглас мина през града като в лабиринт от огледала, спусна се по стъпалата до урвата и изкатери до половината пътеката в гъсталака, преди да проумее къде се е озовал. Щом се изкачи на високото, почти успя да зърне езерото, пясъка и палатката с въпросителната над входа.

Продължи и накрая необяснимо попадна в предния двор на господин Куотърмейн, и спря в очакване на незнайно какво.

Полускрит в сянката на верандата, Куотърмейн се наведе напред на люлеещия се стол — проскърца и ратанът, проскърцаха и костите му. За един дълъг миг старецът гледаше на една страна, момчето — на друга, преди погледите им да се срещнат.

— Дъглас Споулдинг?

— Господин Куотърмейн?

Все едно се срещаха за пръв път.

— Дъглас Споулдинг. — Този път не беше въпрос. — Дъглас Хинкстън Споулдинг.

— Сър. — И в гласа на момчето нямаше въпрос. — Господин Калвин С. Куотърмейн. — И отново: — Сър.

— Какво правиш наред моравата?

И Дъглас беше изненадан.

— Ами... не знам.

— Защо не се качиш тук? — предложи Куотърмейн.

— Трябва да се прибера вкъщи.

— Не е толкова неотложно. Защо не се разберем веднъж завинаги за мимолетната бойна слава, взаимната враждебност, призивите за унищожение и тям подобните?

Дъглас едва не се засмя, но откри, че не може да направи първата крачка.

— Виж какво — каза Куотърмейн, — ако си извадя зъбите, няма да те ухапя.

Престори се, че вади нещо от устата си, но спря, защото Дъглас беше на първото стъпало, после на второто, накрая застана на верандата и старецът му кимна да се настани на другия люлеещ се стол.

И тогава се случи нещо забележително.

Щом Дъглас седна, дъските на верандата като че поддадоха само с милиметър под тежестта му.

В същия миг господин Куотърмейн усети, че неговата плетена седалка се повдигна с милиметър!

А щом той се намести на стола си, верандата поддаде под него.

И точно тогава столът на Дъглас се издигна безшумно с милиметър.

Двамата доловиха смътно, че са на краищата на невидима люлка, която с тихия им разговор се поклаща нагоре-надолу — първо Дъглас се спусна, когато Куотърмейн се издигна, после Куотърмейн слезе, щом Дъглас се повдигна незабележимо. Ту единият беше горе, а другият долу, ту обратното, съвсем бавничко.

Ту Куотърмейн беше нависоко в приятния въздух на отиващото си лято, ту Дъглас след миг.

— Сър?

— Да, синко?

„Никога не ме е наричал така“ — помисли Дъглас и погледна лицето на стареца, смекчено от не напълно осъзнато дружелюбие.

Куотърмейн се приведе напред.

— Преди ти да ме попиташ каквото си намислил, нека аз да ти задам един въпрос.

— Сър?

Гласът на стареца звучеше тихо.

— На колко години си?

Дъг усети дъхът му да се процежда между устните.

— Ами-и... на осемдесет и една?
— Какво?!
— Де да знам... исках да кажа... не знам. — И след малко
добави: — *А вие, сър?*
— Я да видим сега...
— Сър?
— Чакай да пресметна. На дванайсет?
— Сър?!
— Или може би на тринайсет ще е по-добре?
— *Да, сър.*
Нагоре — надолу.
— Дъглас — промълви Куотърмейн накрая, — искам да ми
кажеш нещо. В какво е същината на живота?
— Ама че работа! — възкликна Дъглас. — Аз се канех да
попитам *вас* за същото!
Куотърмейн се облегна.
— Дай да се полюеем.
Нямаше движение нагоре-надолу. Не помръдваха.
— Дълго лято беше — каза старецът.
— Сякаш край нямаше — съгласи се Дъг.
— Не мисля, че е свършило. Още не — рече Куотърмейн.
Пресегна се към масичката до стола, напълни чаша лимонада и
му я подаде. Дъглас я взе и отпи малка глътка. Куотърмейн се
прокашля и впери поглед в ръцете си.
— Апоматокс...
Дъглас примигна.
— Сър?
Куотърмейн огледа парапета, саксиите с мушкато и плетените
люлеещи се столове, на които с момчето седяха неподвижно.
— Апоматокс. Чувал ли си за битката?
— Веднъж, в училище.
— Важното е кой от тях двамата съм аз и кой — ти?
— За кого говорите, сър?
— За Лий и Грант, Дъг. За Грант и Лий. Каква на цвят е
униформата ти?
Дъглас погледна ръкавите, крачолите и обувките си.

— Виждам, че и ти знаеш отговора не по-добре от мен — отбеляза Куотърмейн.

— Не го знам, сър.

— Било е отдавна. Двама уморени стари генерали. Апоматокс.

— Да, сър.

— Тъй... — Кал Куотърмейн се приведе напред и ракитените му кости проскърцаха. — Какво ти се иска да знаеш?

— Всичко — отговори Дъглас.

— Всичко ли? — засмя се благо Куотърмейн. — Това би ни отнело поне десетина минути.

— А не може ли поне нещо? — попита Дъглас след малко.

— Нещо ли? Нещо *определено*? О, Дъг, *това* би ни отнело цял живот. От доста време го знам. „Всичко“ се плъзга по езика лесно като хапка от пай. Но „нещото“! „Нещото“! Схващат ми се челюстите дори от усилията да го налучкам. Нека засега си поприказваме за *всичко*. А когато накрая освободиш езика си и откриеш едно особено, *вечно* нещо със смисъл в него, сподели с мен. Обещавах ли?

— Обещавам.

— Тъй, докъде бяхме стигнали? До живота? Ето ти тема, която обхваща *всичко*. Искаш ли да опознаеш живота?

Дъглас кимна.

— Пригответи се за неприятните новини.

Дъглас вдигна глава и впери в Куотърмейн поглед, сякаш небето и цялото време на света чакаха.

— Ами за начало... — Старецът млъкна и протегна ръка към празната чаша на момчето. — Ще имаш нужда от това, синко.

Наля му. Дъглас взе чашата и отпи.

— Животът... — въздъхна старецът и замърмори, замънка и пак замърмори.

[1] След битката при Апоматокс на 10 април 1865 г. армията на Конфедерацията, командвана от генерал Лий, се предава на силите на Съюза, командвани от генерал Грант. Скоро след това се предават и останалите армии на Конфедерацията, което слага край на Гражданската война. — Б.пр. ↑

37.

Калвин С. Куотърмейн се събуди, защото нещо бе казало дума или го бе повикало в нощта.

Но това беше невъзможно. Никой и нищо не говореше.

Погледна през прозореца към големия циферблат на часовника и почти го чу как се прокашля, за да обяви, че е три сутринта.

— Кой е тук? — попита Куотърмейн в хладната тъма.

„Аз“.

— И кой си ти?

Куотърмейн надигна глава, погледна наляво, после надясно.

„Аз. Помниш ли ме?“

И той погледна към средата на завивката.

Без да посегне с ръка, за да го докосне и намери, позна стария си приятел. Жалка останка, но още му беше приятел.

Този път не вдигна глава да се взре в малката издуптина под пъпа, между краката. Едва се усещаше нещо повече от туптене, пулс, закърнял призрак на плът. Но си беше на мястото.

— Значи се върна? — промълви, взрян в тавана, и прихна за миг.
— Отдавна те нямаше.

В отговор долови лек пулс на признание.

— И колко дълго ще останеш?

Малката издуптина затупка със собственото си сърце два, три пъти, но не показа с нищо, че ще се отправи нанякъде. Изглеждаше, че ще поостане.

— Това *последното* ти идване ли е? — попита Куотърмейн.

„Кой би могъл да каже?“ — гласеше безмълвният отговор на отдавнашния му приятел, навестил го отново, сгушен в телената четка от стари косми.

„Не ме е яд чак толкова, че косата ми побелява — бе казал веднъж Куотърмейн, — но когато видиш и *там*, долу, да се показва бяло... дяволите го взели! Нека всичко друго в мен остарява, но не и *това!*“

Но и той, *и то* остаряваха. Сега целият беше в мъртвешката сивота на зимата. Но още го имаше това туптене, този кротък и невероятен пулс, който го приветстваше — обещание за пролет, леха със семената на спомена, докосване на... с каква ли дума назоваваха в града странното време, в което всички жизнени сокове протичат буйно?

Сбогом, лято.

Да, за Бога!

„Не си отивай. Остани. Имам нужда от приятел“.

Неговият приятел остана. Поговориха си. В три сутринта.

— Защо се чувствам толкова щастлив? — попита Куотърмейн. — Какво става? Да не съм полудял? Или съм се излекувал? *Това* ли е лекарството?

Зъбите му изтракаха от невъздържан смях.

„Само дойдох да се сбогуваме“ — прошепна гласът.

— Да се сбогуваме ли? — Смахът заседна в гърлото на Куотърмейн. — Това означава ли, че...

„Да — долови той шепота. — Минаха много години. Време е да продължа нататък“.

— Да, време е — каза Куотърмейн и очите му се наляха със сълзи. — Къде отиваш?

„Не мога да кажа. Ще узнаеш, когато му дойде времето“.

— Как ще узная?

„Ще ме видиш. Ще съм там“.

— А как ще разбере, че си *ти*?

„Ще разбереш. Винаги си знаел всичко, но най-добре си познавал мен“.

— Да не напускаш града?

„Не, не, ще съм наблизо. Но когато ме видиш, недей да притесняваш с това никого, бива ли?“

— Разбира се.

Одеялото и чаршафът под него спадаха, отпускаха се в покой. Шепотът отслабваше.

— Където и да отиваш... — започна Куотърмейн.

„Да?“

— Желая ти дълъг живот, хубав и щастлив.

„Благодаря“.

Мълчание. Куотърмейн откри, че не знае какво да каже.

„Е, да се сбогуваме?“

Старецът кимна, очите му се замъглиха от сълзи.

Леглото, завивката, тялото му бяха плоски като плот на маса. Онова, което го имаше седемдесет години, си отиде окончателно, завинаги.

— Сбогом — промълви господин Куотърмейн в нощната тишина.

„Чудя се — мислеше си — къде ли, о, къде ли, по дяволите, отиде той?“

Големият часовник на съда отброи три удара.

И господин Куотърмейн заспа.

* * *

Дъглас отвори очи в мрака. Звънна последният от трите удара на градския часовник.

Погледна тавана. Нищо. Погледна през прозорците. Нищо. Само нощният ветрец разлюляваше светлите пердета.

— Кой е тук? — прошепна той.

Нищо.

— Има някой тук.

След малко попита отново:

— Кой е тук?

„Тук“ — промърмори нещо.

— Какво?

„Аз“ — изрече нещо в нощта.

— Кой си ти?

„Тук“ — последва тих отговор.

— Къде?

„Тук“ — съвсем тихо.

— Къде?

Дъглас огледа стаята, накрая погледна тялото си, надолу.

— Там ли?

„Да, ами да!“

Там, под гръдния му кош, под пъпа, между костите на таза, където се събираха краката му. Там беше.

— *Кой си ти?* — прошепна Дъг.

„Ще научиш“.

— Откъде дойде?

„От милиард отминали години. От милиард бъдещи години“.

— Това не е отговор.

„Това е единственият отговор“.

— Ти беше ли?...

„Кажки“.

— Ти беше ли в онази палатка днес?

— Какво?

— Вътре. В онези стъкленици. Беше ли там?

„Да, в известен смисъл“.

— Как тъй „в известен смисъл“?

„Така е“.

— Не разбирам.

„Ще разбереш, щом се опознаем“.

— Как се казваш?

„Дай ми име. Ние винаги имаме имена. Всяко момче ни измисля име. Всеки мъж изрича това име десет хиляди пъти в живота си“.

— Аз не...

„Не разбираш? Просто си лежи. Вече имаш две сърца. Почувствай пулса. Единият е в гърдите ти. Другият е по-надолу. Усецаш ли?“

— Да. О, да!

„Тогава заспивай“.

— Ще бъдеш ли тук, когато се събудя?

„Ще чакам. Ще се събудя много преди тебе. Лека нощ, приятелю“.

— Ние приятели ли сме?

„Аз съм най-добрият ти приятел. За цял живот“.

* * *

Тихи звуци като заешко топуркане. Нещо връхлетя леглото и се шмугна под завивката.

— Том?

— Ъхъ — потвърди глас изпод завивката. — Може ли да спя тук тая нощ? Моля те!

— *Защо*, Том?

— Ами не знам. Просто сънувах кошмар, че утре няма да те има или ще си мъртъв... или и двете наведнъж.

— Том, няма да умирам.

— Все някой ден ще умреш.

— Е...

— Може ли да остана?

— Добре де.

— Дъг, хвани ме за ръката. И стисни силно.

— Защо?

— Сещаш ли се понякога, че Земята се върти с двайсет и пет хиляди мили в час или нещо подобно? Може да те запрати нанякъде, щом затвориш очи и забравиш да се държиш.

— Дай си ръката. Готово. Така по-добре ли е?

— Ъхъ. Сега мога да заспя. Бях се уплашил заради тебе.

Мигове на мълчание, на вдишване и издишване.

— Том?

— А?

— Видя ли? Все пак не те изоставих.

— Слава Богу, Дъг.

Навън задуха, вятърът разклати дърветата и всички листа до последното изпопадаха и се разстлаха по моравата.

— Лятото свърши, Том.

Том слушаше.

— Край на лятото. Идва есента.

— Празникът на вси светии.

— Охо, представяш ли си?!

— Представям си.

Мислеха. Заспаха.

Часовникът отброи четири часа.

И баба им се надигна в тъмнината, за да каже, че сезонът току-що е отминал безвъзвратно.

ПОСЛЕСЛОВ

КОЛКО Е ВАЖНО ДА БЪДЕШ СТЬПИСАН

Начинът, по който пиша, може да бъде представен най-добре, ако си въобразя, че отивам в кухнята да изпържа две яйца, а накрая подготвям цял банкет. Започвам със съвсем прости неща, които после се навързват чрез думите с други неща, накрая вече работя на пълни обороти и горя от нетърпение да открия следващата изненада, следващия час, следващия ден или седмица.

„Сбогом, лято“ започна преди петдесет и пет години, когато бях много млад и нямах знания за романите, нито пък надежда да създам смислен роман. Наложих се да чакам години материалът да се натрупа и да ме понесе, без да се усетя, и както си седях пред пишещата машина, започнаха изблици на изненади, които се превърнаха в разкази или по-дълги повествования, а след това аз ги свързвах.

Основното действие на романа протича в дерето, което се простира през целия ми живот. Живеех на къса уличка в Уокиган, щат Илинойс, и дерето беше току до къщата ни, източно от нея, продължаваше няколко мили и в двете посоки, после завиваше на север и на юг, накрая и на запад. Тъй че на практика обитавах остров, откъдето можех по всяко време да се спусна в дерето и да преживея приключения.

Там си представях, че съм в Африка или на планетата Марс. Минавах през дерето всеки ден по пътя към училище, пързалях се с кънки и с шейни в него зиме, затова то остана средоточие на живота ми и беше естествено да се превърне в средоточие на този роман заедно с всички мои приятели от двата края на дерето и със старите хора, които бяха своеобразни хронометри на моя живот.

Винаги съм бил очарован от възрастите. Те навлизаха в живота ми и го напускаха, аз ги следвах и ги разпитвах, учех се от тях и това е съществена истина в романа, защото той е за деца и старци, които са чудати Машины на времето.

Много от най-прекрасните приятелства в живота ми бяха с мъже и жени на по осемдесет-деветдесет години и аз се радвах на възможността да им задавам въпроси, а после да седя кротко и безмълвно, за да се поуча от отговорите им.

В някакъв смисъл „Сбогом, лято“ е роман за ученето от срещите със стари хора, за дързостта да им зададеш някои въпроси, а после да седиш мирно и да слушаш отговорите им. Въпросите на Дъг и отговорите на господин Куотърмейн създават структурата на действието в главите и в завършека на книгата.

Важното е, че аз не се налагам. Не се опитвам да насочвам своите герои. Оставям ги да живеят живота си и да изричат своите истини колкото се може по-бързо. Слушам и ги записвам.

„Сбогом, лято“ всъщност е продължение на моята книга „Вино от глухарчета“, която завърших преди петдесет и пет години. Когато я предадох на издателите си, те казаха:

— За Бога, това е твърде дълго. Защо не издадем първите 90000 думи като роман, а втората част да оставим за друга година, когато прецениш, че е готова за публикуване.

По онова време бях нарекъл пълната — примитивна — версия „Сините хълмове на спомена“. Първоначалното заглавие на текста, който се превърна във „Вино от глухарчета“, беше „Лятно утро, лятна нощ“. Дори преди толкова години вече имах готово заглавие за все още неродената тогава книга — „Сбогом, лято“.

Трябваше да минат всички тези години, за да се развие втората част на „Вино от глухарчета“ до момента, когато реших, че е редно да я представя на света. През годините чаках тези части от романа да привлекат още идеи и други метафори, за да обогатят текста.

При мен всичко се свежда до изненадата. Когато си лягам вечер, си заръчвам да се стъписам, щом се събудя на другата сутрин. Това беше едно от най-големите приключения в развитието на романа — моите заръки вечер и стъписването от откровенията сутрин.

Влиянието на баба ми и дядо ми и на леля ми Нива Бредбъри личи навсякъде в повествованието. Дядо ми беше много мъдър и търпелив човек и знаеше колко е важно да показва, а не само да казва. Баба ми беше чудесна жена с вродената дарба да разбира подбудите на момчетата. А леля ми Нива отглеждаше метафорите, които се превърнаха в мен, и бдеше над тях. Тя се погрижи да бъде захранен с

най-добрите приказки, поезия, филми и пиеси, за да бъде винаги трескаво привързан към живота и да описвам всичко. И днес, след толкова много години, още чувствам, докато пиша, как тя наднича над рамото ми и грейва от гордост.

Нямам какво друго да добавя освен радостта си, че дългият труд по написването на роман е завършил, и се надявам всеки да намери удоволствие в него. За самия мен беше голямо удоволствие да се върна отново в моя любим Грийн Таун — да вдигна поглед към къщата с духовете, да пробягам дерето, да чуя басовия звън на градския часовник, да бъде целунат от момиче за пръв път, да чуя и да се поуча от мъдростта на онези, които ме предшестваха.

Издание:

Рей Бредбъри. Сбогом, лято
Американска, първо издание

ИК „БАРД“, София, 2008

ISBN: 978-954-585-894-9

Превод: Владимир Зарков

Редактор: Иван Тотоманов

Художествено оформление на корица: „Megachrom“

Компютърна обработка: Десислава Господинова, ИК „БАРД“

Формат 84/108/32

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.